

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับกรมหม่อนไหม

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีภูไท

ผู้จัด : ขอนแก่น

รายละเอียดโดยสังเขป : - ฟ้อนรำกลองตี๋ม เป็นประเพณีฟ้อนรำต้อนรับแขกผู้ใหญ่หรือการเปิดงานมงคล ต่างๆ
- การฟ้อนภูไทกาฬสินธุ์ เป็นการฟ้อนที่ได้การปรับปรุงท่ามาจากท่าฟ้อนภูไท
ท่าฟ้อนในเชิงบั้งไฟ และท่าฟ้อนดอนตาล ประกอบด้วยท่าฟ้อนไหว้ครู ท่าเดิน ท่าช่อม่วง ท่ามโนราห์
ท่าดอกบัวบาน ท่ามยุรี ท่ามาลัยแก้ว ฯลฯ ซึ่งผู้ฟ้อนจะเป็นผู้หญิงทั้งหมด

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณี ฮีตสิบสองคองสิบสี่

มีทุกหมู่บ้านที่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เกษตรกรจะทอผ้าออกเป็นลายประเพณี
ตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ตามงานบุญต่างๆ

ผู้จัด : ขอนแก่น

รายละเอียดโดยสังเขป : ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นภูมิปัญญา มรดกอันล้ำค่าของปราชญ์อีสานที่ทุกคน
ควรศึกษาและทำความเข้าใจในพื้นฐานความเชื่อคติเดิมชาวอีสานมากขึ้น เป็นส่วนที่ทำให้ชาวอีสานมีความ
สงบสุขร่มเย็นมาโดยตลอดเพราะมีการยึดมั่นที่เปรียบเหมือนธรรมนุญชีวิตชาวอีสานตราบเท่าจนปัจจุบัน
(บางส่วน) แต่ก็มีหลายแห่งที่ทิ้งฮีตเก่าคองเดิม นำวัฒนธรรมต่างชาติมาโดยไม่พิจารณาทำให้สังคมส่วนนั้นมี
ความวุ่นวายเกิดปัญหาหลายๆอย่างขึ้น โดยฮีตสิบสองคองสิบสี่นี้ จะประกอบไปด้วย ฮีต ๑๒ ฮีต
และคอง ๔ ประเภท มี ๑๔ คอง ได้แก่ ฮีตบุญเข้ากรรม (บุญเดือนอ้าย) ฮีตบุญคุณลาน เดือนยี่ฮีต
บุญข้าวจี (เดือนสาม) ฮีตบุญเวสหรือบุญมหาชาติ (เดือนสี่) ฮีตบุญสงกรานต์ (บุญเดือนห้า) ฮีตบุญบั้งไฟ
(บุญเดือนหก) ฮีตบุญซำฮะ (บุญเดือนเจ็ด) ฮีตบุญเข้าพรรษา ฮีตบุญข้าวประดับดิน ฮีตบุญข้าวสาก
ฮีตบุญออกพรรษา ฮีตบุญกฐิน ฮีตสิบสอง

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีฮีตสิบสอง

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : ในงานประเพณีในแต่ฮีต มีการสวมใส่ผ้าไหมในการร่วมงาน

- ในงานบุญการทอผ้าป่า ทางวัดมักมีสิ่งตอบแทนเป็นผ้าไหมให้กับประธานเจ้าภาพในการทอผ้าป่า
- งานกฐิน การเตรียมองค์กฐินซึ่งประกอบด้วยผ้าไตร บางวัดมีการถวายผ้าไตรที่ทำจากผ้าไหม และงาน
จุลกฐิน เจ้าภาพมีการจัดทำผ้าไตรไหมที่วัดด้วย

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ทำบุญให้หนอนไหม

ผู้จัด : เชียงใหม่

รายละเอียดโดยสังเขป : หมู่บ้านจริยญา อ.ทุ่งหัวช้าง จ.ลำพูน เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจะ
ร่วมกันนำเงินที่ได้จากการเลี้ยงไหมไปทำบุญในงานทำบุญสลากภัต ในช่วงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนกันยายนของทุกปี โดย
จะมีต้นสังข์ที่ประดับประดาด้วยรังไหม เส้นไหม ถวายให้แก่วัด

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : พ้อนสาวไหม

ผู้จัด : เชียงใหม่

รายละเอียดโดยสังเขป : มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าการพ้อนสาวไหมนั้น มาจากการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม เพื่อนำมาทอเป็นผ้าไหมอาจจะเป็นเพราะความไม่เข้าใจในภาษาล้านนาอย่างลึกซึ้ง จึงตีความว่าเป็นการพ้อนที่เลียนแบบการทอผ้าไหม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว คำว่า "ไหม" ในภาษาล้านนา หมายถึง เส้นด้ายรวมถึงสิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้นเล็กบาง เช่น ผ้ายไหมมือ ก็คือเส้นด้ายที่ใช้ผูกข้อมือให้ศิลปินให้พร เป็นต้น พ้อนสาวไหม เป็นศิลปะการพ้อนรำประเภทหนึ่งของชาวล้านนาที่มีพัฒนาการทางรูปแบบมาจากการเลียนแบบอากัปกิริยาการสาวไหม ผู้พ้อนส่วนใหญ่มักเป็นหญิงสาว ลีลาในการพ้อนดูอ่อนช้อยและงดงามยิ่ง พ้อนสาวไหมเป็นพ้อนทางภาคเหนือ ทางวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ได้ปรับปรุงสืบทอด มาจาก ครูพลอยศรี สรรพศรี ทั้งนี้ ครูพลอยศรีได้ถ่ายแบบรับทำมาจากหญิงชาวบ้านที่จังหวัดเชียงราย ชื่อ บัวเรียว รัตนมณีกรณ์ ซึ่งคุณบัวเรียวก็ได้เรียนการพ้อนนี้มาจากจากบิดาของตนอีกทีหนึ่ง

ผู้แสดง ใช้ผู้หญิงแสดงจำนวนเท่าไรก็ได้ ปัจจุบันก็มีผู้ชายเข้ามาแสดงด้วยก็มีการแต่งกาย แต่งกายแบบพื้นเมือง คือนุ่งผ้าถุง ใส่เสื้อแขนกระบอกหม่สไบทับเกล้าผมมวย ประดับดอกไม้

การแสดง เริ่มจากการแสดงท่าหักล้างถางพง เพาะปลูกฝ้ายและหม่อน ซึ่งเป็นการแสดงของช่างพ้อนชาย เพิ่งเพิ่มเข้ามาภายหลัง ต่อจากนั้นก็เป็นที่ง่วนทำในการพ้อนสาวไหมเริ่มจากทำเลือกไหม ดึงไหมออกจากรัง ม้วนไหม สาวไหมออกจากตัว ไหล่ ศีรษะ เท้า ม้วนไหมได้ศอก ฟุ้งกระสวยกรอไหม พาดไหม ป็อกไหม จนกระทั่งขึ้นชมกับผ้าที่ทอสำเร็จแล้ว

ดนตรี ดนตรีที่ใช้ประกอบการพ้อน จะใช้วงดนตรีพื้นเมืองซึ่งมีสะล้อ ซอ ซึง เพลงร้องมักไม่นิยมมี จะมีแต่เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบ แต่เดิมที่บิดาของคุณบัวเรียวใช้นั้นเป็นเพลงปราสาทไหว ส่วนคุณบัวเรียวจะใช้เพลงลาวสมเด็จ เมื่อมีการถ่ายทอดมาครูนาฏศิลป์ได้เลือกสรรใช้เพลง"ซอปั่นฝ้าย" ซึ่งมีท่วงทำนองเป็นเพลงซอทำนองหนึ่งที่นิยมกันในจังหวัดน่าน และมีลีลาที่สอดคล้องกับการพ้อนสาวไหมอย่างงดงามยิ่ง

สถานที่แสดง ไม่จำกัดเวที

โอกาสที่แสดง แสดงได้ทุกโอกาส และในงานเทศกาลหรืองานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณี งานตุ้มโฮมไทดำ บุญเดือนหกและบุญเดือนสิบสอง

ผู้จัด : เลย

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นประเพณีของกลุ่มชนไทดำ ที่มีการร่วมทำกิจกรรมกันในงานบุญเดือนหก ซึ่งเป็นงานเริ่มฤดูการ การผลิตทางการเกษตร และบุญเดือนสิบสอง เป็นการสิ้นสุดฤดูการผลิตทางการเกษตร มีการจัดงานเรียกว่าตุ้มโฮม คือการรวมญาติพี่น้องที่ไม่เจอกันมานาน ได้มารวมตัวกัน เพื่อทำบุญ ทำทาน และสนุกสนานร่วมกัน คนที่มาก็จะแต่งตัวด้วยผ้าลายนางหาญ และลายแดงโม สีดำทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์ ของกลุ่มชนไทดำ นอกจากนี้ก็มีการแสดงเต้นรำ เรียกว่า แซปาง และเลี้ยงข้าวพาล้างให้กับแขกที่มาร่วมงาน เป็นลักษณะพาล้าง ด้วยอาหารไทดำ เน้นเป็นพวกผักต้มเป็นส่วนใหญ่ บุญเดือนหก จะมีการถวายหัวหมูให้กับศาลเจ้าบ้านเพื่อเลี้ยงให้การทำการเกษตรรุ่งเรือง ฝนตกต้องตามฤดูกาลบุญเดือน สิบสอง จะมีการถวายไก่ คริวเรือนละ ๑ ตัว เพื่อเลี้ยงศาลเจ้าบ้านหลังจากสิ้นสุด ทางการผลิตทั้งสองงาน กลุ่มไทดำ จะมีการแต่งกายด้วยผ้าไหม หรือผ้าฝ้ายลายนางหาญและลายแดงโมด้วยสีดำในงานตุ้มโฮม ของจังหวัดเลย กลุ่มไทดำได้กำหนดวันที่ ๖ เมษายน ของทุกปี เป็นวันรวมญาติและได้เชิญผู้ว่าราชการจังหวัดมาร่วมงานทุกปี

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีบุญบั้งไฟ

ผู้จัด : น่าน

รายละเอียดโดยสังเขป : ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นพิธีเพื่อการเสี่ยงทายขอฝน จะจัดขึ้นในเดือนพฤษภาคมของทุกปี คนที่ไปร่วมงานจะใส่ผ้าไหมและนำผ้าไหมไปผูกที่ที่บั้งไฟแล้วแห่ไปรอบๆ โดยเสี่ยงทายว่าถ้าบั้งไฟจุดขึ้น แสดงว่า น้ำฝนปีนี้จะมีมาก แต่ถ้าจุดบั้งไฟแล้ว บั้งไฟไม่ขึ้นแสดงว่าน้ำฝนปีนี้จะมีน้อยหรือมีปริมาณไม่มาก

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ไหว้แม่ธรณี

ผู้จัด : น่าน

รายละเอียดโดยสังเขป : ก่อนที่จะลงปลูกหม่อน จะทำพิธีขอกกล่าว แม่ธรณี โดยใช้กล้วย ดอกไม้ รูป เทียน ข้าว และน้ำ เพื่อขอให้ต้นหม่อนเจริญงอกงาม

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ทำบุญดอกไหม

ผู้จัด : น่าน

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นประเพณีของหมู่บ้านวังศิลา และบ้านวังผา ต.สันมะค่า อ.ป่าแดด จ.เชียงราย ในช่วงเดือน พฤศจิกายน หรือ เดือน ๑๒ ของทุกปี โดยนำเส้นไหมมามัดให้เป็นดอกไหม แล้วนำไปผูกกับต้นกล้วย แล้วนำไปแห่เข้าวัด นอกจากนี้ก็จะมีดอกไม้ รูป เทียน เส้นไหม เป็นประเพณีเพื่อหาเงินเข้าวัด โดยดอกไหมหรือเส้นไหมนั้น จะถวายให้วัดไปเลย โดยที่วัดก็จะนำดอกไหมหรือเส้นไหมไปขายเพื่อเป็นรายได้เข้าวัด

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีกระยาสาต

ผู้จัด : น่าน

รายละเอียดโดยสังเขป : จะทำในช่วงเดือนกันยายน หรือเดือน ๑๐ โดยจะนำเส้นไหมมามัดห่อข้าว โดยในการห่อข้าวจะมีข้าวและกับข้าว เพื่อนำไปถวายพระ โดยมีความเชื่อว่า ถ้าเอาเส้นไหมมามัดข้าว และกับข้าวแล้วจะเลี้ยงไหมได้เส้นไหมดี

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : รำแม่มด

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวเขมร เรียกว่า เรือมมะมัวต มีลักษณะคล้ายการทรงเจ้าเพราะเชื่อว่าเทพหรือผีนั้นมี ๒ พวก คือ พวกที่อยากได้สิ่งของโดยให้คนจัดให้ กับพวกที่คอยมาดูแลมนุษย์ ในการรำรำชนเผ่าเขมรจะใส่ชุดประจำพื้นถิ่นมาร่วมงาน

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : รำสะเอง

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของเชื้อสายส่วยและเยอ การรำสะเองเป็นการรำถวายแถนหรือผีฟ้า มีจุดมุ่งหมายการรำคือ ตัวผู้ป่วยได้บนบานแถนเอาไว้ และบรรพบุรุษนับถือแถนแล้วจัดการรำสะเอง

ในการรำนั้นเพื่อความเป็นระเบียบสวยงามนิยมให้สวมใส่เสื้อผ้าสีเดียวกันมีผ้าพาดบ่าเรียกว่า ผ้าแพรแฮ มี พวงมาลัยที่ร้อยด้วยดอกจำปา (ลั่นทม) มากล้องคอหรือสวมศีรษะด้วย

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การจัดงานประเพณีโดนตาหรือสารทเขมร

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นประเพณีของคนไทยที่พูดภาษาเขมร มีพิธีโดนตา หมายถึง การเซ่นสรวงตายาย ผู้ล่วงลับไปแล้ว จังหวัดศรีสะเกษได้มีการจัดงานยิ่งใหญ่ที่ อำเภออุษาคเนย์ และผู้ร่วมงานร่วมกันแต่งชุดชนเผ่าเขมร

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีโกนจุก

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : ชาวสุรินทร์ ในอดีตนิยมไว้ผมให้กับเด็กๆ เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผมจุกตรง กระหม่อมช่วยกันไม่ให้กระหม่อมที่บาง โดนน้ำค้างซึ่งอาจทำให้เด็กเป็นหวัดได้ พออายุประมาณ ๙ ขวบ ๑๑ ขวบ และ ๑๓ ขวบ ซึ่งโตแล้วต้องทำพิธีตัดจุกออกเสีย พิธีโกนจุกจึงมีขึ้น การเตรียมพิธีโกนจุกนั้นมีอยู่หลาย อย่าง สิ่งแรก คือ ขนมนชนิดต่างๆ ต่อมาก็มียบายศรี เมื่อทำบายศรีเสร็จก็เอาผ้าไหมใหม่ๆห่มห่อบายศรีนั้นไว้ ประ ราพิธีสำหรับพระสงฆ์ และเด็กขึ้น ทำพิธีโกนผม เป็นลักษณะเสาดันกล้วยประกอบไม้ไม่มีปลาย แหลมข้างบน พิธีจะเริ่มในตอนเย็น โดยนิมนต์พระสงฆ์ มาสวดมนต์เย็น ก่อนถึงเวลาสวดมนต์ จะจัดข้าวปลาอาหารใส่ใส่ ถาดมาเช่นบอผี ปู ยา ตา ยาย ให้อวยพรให้ลูกหลานอายุมันขวัญยืน หลังจากนั้นแต่งตัวให้เด็กที่จะโกนจุก ด้วยผ้าถุงขาว มีผ้าขาวเฉลียงบ่า อาจารย์จะเกล้าผมเด็ก เอาปืนปักผมให้ และมีกำไลจุกด้วย หลังจากนั้นใส่ มงคล ซึ่งทำจากใบตาล ตัดแต่งเป็นวงขนาดสวมหัวของเด็กพอดี ขณะที่สวมมงคลก็สวดคาถาไปพร้อมๆกันใน ประราพิธีนอกจากมีต้นบายศรีแล้วยังมี "ประตั่วล" (เป็นไม้ไผ่ผ่าซีกสานเป็นรูปร่างคล้ายกระดิ่งคว่ำหรือระฆัง หงาย มีด้ามสั้นๆ สำหรับมัดติด กับเสา เอากระปุกน้ำใส่ ในนั้นเอกรวยห้า (ขันธ ๕) ใส่ด้วยเชื่อ ว่าเป็นสถานที่รองรับพระพรหม ซึ่งเป็นเทพชั้นสูงไม่ลงถึงพื้นจึงต้องมีที่สถิตเพื่ออวยพร) มีกระเฒอข้าวเปลือก ใบขวาน ไข่ไก่ และ "บายปะลิ่ง" (คือมีขันข้าว ไข่ไก่ น้ำตาลใส่ในขันเอาใบตองทำกรวยคว่ำครอบปิดไว้ มีใบตองที่ ทำเหมือนธงยื่น ขึ้นไปด้วย และมีมะพร้าวอ่อนเตรียมไว้ด้วย) เมื่อแต่งตัวเด็กเสร็จ ก็พาไปนั่งที่ประราบนฟูกต่อ หน้า "ประตั่วล" แล้วเอาข้าวปลาอาหาร เครื่องเช่นปูย่าตายาย ทำการเช่นบอกว่าลูกหลานจะทำพิธีโกนจุกแล้ว ขอบอกให้ทราบขอเชิญ มากินมาดื่มเถิด สักครู่ก็ยกออกไปเช่นพระภูมิเจ้าที่ข้างล่าง บอก เชื่อเชิญเช่นกัน เมื่อเสร็จแล้ว ก็นำถาดกลับมาพร้อมสายสิญจน์ ที่ถือว่าตายายให้พรมาแล้ว เอามาผูกแขนเด็ก ก่อนนินหนึ่ง อวยชัยให้พรว่า บัดนี้หนูโตแล้ว ต่อไปขอให้ช่วยพ่อแม่ทำงานจะได้ เป็นที่พึ่งของพ่อแม่เมื่อแก่เฒ่า เมื่อทำพิธีเสร็จ ก็กินข้าวปลาอาหาร เมื่อพระสงฆ์นิมนต์มาถึง ก็พาเด็กไปนั่งประนมมือฟังพระ สวดมนต์จนจบ แล้วทำพิธีสู่ขวัญ เสร็จแล้วให้ ๓ ลา อาจารย์จะสวดมนต์ต่ออีกกระยะหนึ่งเป็นเสร็จพิธีในวันนั้น ตอนเช้าวันโกน จุก จะ แต่งตัวเด็ก ใหม่ คือแจกผมเป็น ๓ หย่อมเอาแหวนพิรอดที่ทำด้วยหญ้าแพรก ๙ วง มาผูกติด ผมจุก แล้วเกล้าจุกปักปืน สวมกำไลจุก สวมมงคล ทาแป้ง แต่งผ้าขาวทั้งชุด มีสร้อยคอทองคำ แหวนทองคำ เต็มตัว เมื่อลงมา ถึงดินอาจารย์ ว่าคาถา ขณะเดียวกันก็เดินวนประทักษิณเบญจา ๓ รอบ เสร็จแล้วก็พาขึ้นไป นั่งบนประราที่ท่าลักษณะใบบัว พระสงฆ์ขึ้นตาม อาจารย์ขอสมათานศีล ๕ แล้วกล่าวคำให้สวดโกนจุก ในการ ทำพิธีโกนจุก จะให้เด็กนั่ง ตรงกลาง พระสงฆ์ ยืนทั้งสี่มุม มีบาตรน้ำมนต์ที่เอามาจาก การสวดพระ ปริตตอนเย็น มีใบบัวลอยบนผิวน้ำในบาตร เมื่อตอนจะโกนจุกพระสงฆ์ สวดมนต์บทขยันโตๆ เป็นการสวดไม่ ยาวนัก พระสงฆ์จะหยิบกรรไกรตัดแล้วนินหนึ่ง แล้วโกนพอเป็นพิธีอาจารย์จะโกนต่อ จนเกลี้ยง โดยพระสงฆ์

จะยังสวดมนต์และรดน้ำมนต์ต่อเนื่องเรื่อยๆจนเสร็จผมที่โกนเอาใบบัวรองรับแล้วเอาไปลอยสายน้ำ ที่ไหล
บางคนเก็บเอาไว้บูชาก็มี

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีบวชนาค

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : ชาวสุรินทร์ ทั้งเขมร ส่วย ลาว ล้วนนับถือพุทธศาสนาทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อลูกชายมีอายุ
ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ก่อนจะมีเหย้ามีเรือนพ่อแม่จะต้องจัดการบวชเพื่อให้ได้ศึกษาพระธรรมใน
พุทธศาสนา ก่อน ซึ่งส่วนมากจะทำก่อนเข้าพรรษา สิ่งที่จะขาดไม่ได้ในสังคมเขมรคือการเซ่นบอกก่่าวแก่
วิญญาณบรรพบุรุษ มีการจัดสำรับข้าวปลาอาหารไปทำพิธี จุดธูปเทียนเซ่นบอผี การสวดมนต์เป็นอีกพิธี
หนึ่งในการบวชนาค เป็นการเรียกขวัญให้มาสู่ตัวเจ้าของ สิ่งที่ใช้ประกอบ ในพิธีสวดมนต์ดังนี้

๑. ข้าวสาร ๑ ชั้น

๒. กรวย ๕ รูป ๑ คู่ เทียน ๑ คู่ และเงินตามที่อาจารย์ถือต่างกัน

๓. ผาเต้าปูน ๙ อัน หรือ ๓ อันก็มี

๔. ด้ายผูกแขน

๕. บายปะลิ่ง

๖. บายศรีต้น

เมื่อได้มาแล้ว เขาจะปูเสื่อเอาฟูกพักรั้ง วางหมอนบนฟูก เอาผ้าขาวปูทับอีกชั้นหนึ่ง ให้นำคมานั่งบนฟูกพนม
มือฟังอาจารย์สวดมนต์ เนื้อหาการสวดมนต์ส่วนใหญ่จะเป็นการบอกก่่าวเทวดาอารักษ์ บอกลงประวัติ
การบวชนาค การเชิญขวัญ บอกลงความลำบากยากเย็นในการพุ่มพอกเลี้ยงดูของบิดามารดา และอวยชัยให้พร
ในการบวช เมื่อสวดมนต์ให้เสร็จเอาชัย ต้อนรับขวัญ ผูกแขนเรียกขวัญ มีการจุดเทียนชัยส่งเทียน ต่อกันวนขวาไป
รอบๆตัวนาค ๓ รอบ การทำขวัญนาคเป็นการ อบรมผู้บวชอย่างหนึ่ง การแห่หน้าไปบวชการบวชนาคนั้นนิยม
บวชพร้อมๆ กันหลายคน การแห่หน้าไปวัดจะใช้ช้างแห่หน้าไป ซึ่งจะ แต่งแต่มีตัวช้างอย่างสวยงาม การใช้
ช้างในการแห่หน้า บางครั้งเป็นการบ่งบอกถึงฐานะของผู้บวชด้วย

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีการแต่งงาน

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : การทำพิธีการแต่งงาน ถ้าชายไปสูบ้านหญิงเรียกว่า ดองสู และทำพิธีแต่งงานที่บ้าน
ฝ่ายหญิง ถ้าหญิงไปอยู่บ้านชายเรียกว่า ดองต่าน และให้ทำพิธีที่บ้านหญิงก่อนแล้วไปทำพิธีที่บ้านฝ่ายชาย
อีกครั้ง การไปทำพิธีที่บ้านฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงจะนำฟูก หมอน ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าขึ้นไปสมมา (ขอขมา)
ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย แล้วจะได้รับการผูกแขนเป็นเงินกลับมาตามมูลค่าที่สมควรของสิ่งของที่นำมาสมมา

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีแต่งงาน

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : การแต่งงานของชาวสุรินทร์ เมื่อฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลงใจที่จะแต่งงานกัน
จะต้องตกลงกันในการพิจารณา เชิญแขก โดยทั่วไปในการแต่งงานแขกจะเป็นผู้จัดหาของขวัญมากำหนดคู่บ่าวสาว คู่
บ่าวสาว จะเลี้ยงอาหาร ขอบคุณแขก แต่ชาวสุรินทร์หากเป็นแขกผู้ใหญ่หรือญาติสนิทที่เคารพนับถือ คู่บ่าวสาวจะ

จัดผ้าไหมมาไหว้แขก ในปัจจุบันฝ่ายเจ้าสาวจะเป็น ผู้ไหว้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าว นัยว่าแนะนำตัวหรือฝากเนื้อฝากตัวเข้าร่วมวงศ์ตระกูล และผู้รับไหว้จะต้องเตรียมเงินทองผูกแขนให้ เหมาะสมกับสิ่งที่รับไหว้ ในธรรมเนียม แต่งงานของชาวส่วย การไหว้แขกผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหญิงจะไหว้ญาติฝ่ายชาย ชายโดยไหว้ผ้าไหมจะเป็นผ้าชิ้น โสร่ง หรือผ้าขาวผ้าหรือผ้าฝ้าย ส่วนฝ่ายชายจะไหว้ญาติเจ้าสาวโดยสิ่งที่ไหว้ มักเป็นไก่ (ไก่เป็น) น้ำตาลอ้อย ชันน้ำ ฯลฯ ตามความเหมาะสมและญาติก็จะต้องเตรียมเงินรับไหว้ตามความเหมาะสมเช่นกัน

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีตรุษสงกรานต์ ตรุษสงกรานต์

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : คือการทำบุญตามประเพณี ขึ้นปีใหม่ของชาวบ้านของไทย สำหรับชาวสุรินทร์ เชื้อสายเขมร จะมีพิธีกรรมดังนี้ในวันแรม ๑๓ - ๑๔ ค่ำ เดือน ๔ จะมีการหยุดทำกิจการงานทุกอย่าง ซึ่งเรียกว่า "ตอม" ๓ วัน เพื่อร่วมฉลองวันขึ้นปีใหม่ ในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวันขึ้นเขาสวายเพื่อไปนมัสการพระพุทธรูปให้เป็นสิริมงคล และสาดน้ำ รดน้ำอวยพรผู้ใหญ่ในช่วงวันหยุด ๓ วัน จะมีการละเล่นมากมาย อาทิ

๑. เรือมตรุษ เป็นการบอกบุญด้วยการร้องรำทำเพลง ซึ่งจะมีการจัดขบวนรำของหนุ่มสาว ไปตามบ้านต่างๆ เพื่อบอกบุญ เมื่อเจ้าของบ้านร่วมทำบุญแล้ว ก็จะมีการอวยชัยให้พร
- ๒ .การทำบุญหมู่บ้านเมื่อเรือมตรุษเสร็จแล้ว ก็จะมีการทำบุญหมู่บ้าน ก่อนถึงวันพิธีจะมีการก่อเจดีย์ทราย เพื่อเป็นสิริมงคลกับหมู่บ้าน มีการนิมนต์พระมาฉัน และมอบเงินที่ได้รับจากการเรือมตรุษถวายวัด
๓. การเล่นสะบ้า ใช้เม็ดมะค่าโมง จำนวนข้างละ ๒๐-๓๐ เม็ด ตั้งไว้ให้ฝ่ายตรงข้ามโยนลูกสะบ้าให้โดนล้ม ถ้าฝ่ายใดโยนล้มหมดก่อนจะเป็นฝ่ายชนะ และจะได้เช็กหัวเข้าผู้แพ้

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีบุญวันสารท (แซนโฎนตา)

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นการทำบุญเพื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อแสดงความกตัญญูต่อผู้หลักผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งมีขึ้นในช่วง วันขึ้น ๑๔-๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐

ประเพณีโฎนตา เป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญที่ปฏิบัติต่อกัน มาอย่างช้านานของชนเผ่าเขมรเป็นการแสดงออก ถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สะท้อนให้เห็นถึงความรักความกตัญญูของสมาชิกในครอบครัว โฎนตา หมายถึง การทำบุญให้ยาย และตา หรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ตรงกับวันแรม ๑๔ ค่ำเดือน ๑๐ ชาวเขมรถือว่า เป็นวันรวมญาติซึ่งทุกคนจะไปรวมกัน ณ บ้านที่จุดศูนย์กลางของครอบครัวโดยเฉพาะ บ้านของผู้ที่อาวุโส ที่สุดของครอบครัว ผู้ที่จะมาต้องเตรียมของเช่นไหว้ เช่น ไก่ เนื้อ หมู ปลา ข้าวสาร ข้าวสวยกล้วย ผลไม้ ขนม กระจยาสารท และข้าวต้มหางยาว ใส่กะเชอโฎนตาเพื่อมาไหว้บรรพบุรุษของตนซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบพิธี ในช่วงบ่ายหรือตอนเย็น เริ่มจากผู้อาวุโสในครอบครัวทำพิธีเช่นโดยกล่าวดังนี้ เครื่องเช่นไหว้ " นะโมเมนะมัสการ อัญญิติวดา นองสถานทินเนะสถานตีปะเสง ๆ เออะตองมะหะสะสะเมืองแดนสะเตือลเนือนองสถานตีวินเนะสถานตีปะเสง ๆ ออย ตองขมอยมีบาโฎนตา โถงนิ โถงก็เจีย เวลียก็เบอ ขยมขมอัญญิติวโจลโมรับเกรือง โยบปชา กะนองเวลียนิปรอม ๆ คเนีย โยบปชากระยาบูเจียกะนองเวลียนิอปรอม ๆ คเนีย (แล้วรดน้ำอัญเชิญพร้อมกล่าวว่า) แม เอิว แยก ตา โมดอลเหย ออยเลียงโตเลียงจิงโมโยบปชา แดล โทนเจาริบตะตุล เมียนสร่า นมเนกเจกอันซอม กรุบกริงเหยนา อัญจิวโมโยบปชาออยบอมโบร " (รออีกระยะประมาณ ๓-๔ นาที ก็รินน้ำ เหล้า น้ำส้ม โดยรินให้ครบ ๓ ครั้ง) ในช่วงเย็นก็จะนำกะเชอโฎนตาไปวัดและค้างคืนที่วัดพอถึงเวลาประมาณตีห้าครึ่งจึงนำกระเชอไปเทที่หน้าวัด เพื่อทำทานให้ผีไม่มีญาติ

สำหรับผู้ที่อยู่ทางบ้านจะเตรียม "บายบัดตะโบร" หมายถึง กระทงใส่ก้อนข้าวสุกจำนวน ๔๙ ก้อน (เนื่องจากเชื่อว่านางวิสาขาปั้นอาหารมาถวายพระพุทธเจ้า พระองค์ฉันเพียง ๔๙ เม็ด เท่านั้น) เพื่อนำไปถวายพระในตอนเช้า เสร็จพิธีแล้วจะนำบายบัดตะโบรไปใส่ไร่นา เพื่อให้เกิดความสิริมงคลข้าวปลาในไร่นาจะได้อุดมสมบูรณ์ต่อไป ขอขอบคุณ

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีแข่งเรือ

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : อำเภอท่าตูมเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำมูลมากกว่า ๑๐๐ ปี เป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญในการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดสุรินทร์ จึงทำให้มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาชาวท่าตูมมีความผูกพันกับแม่น้ำมูลมาโดยตลอดเป็นเวลายาวนาน โดยอาศัยแม่น้ำมูลเป็นแหล่งน้ำในการอุปโภคและบริโภคเพื่อการเกษตร การคมนาคม ดังนั้นในทุกปีชาวท่าตูมจะได้รำลึกถึงพระคุณของแม่น้ำมูล โดยร่วมกันฉลองหลังฤดูเก็บเกี่ยว ทุกหมู่บ้าน ริมแม่น้ำมูลได้ร่วมกันนำขบวนเรือยาวมาทอดกฐินร่วมกัน และนำเรือยาวมาร่วมแข่งขันกันเพื่อความสนุกสนาน รื่นเริงและความสามัคคีของชาวท่าตูม และได้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวสืบทอดมาเป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันชาวท่าตูม ได้จัดแข่งขันเรือยาวประเพณีเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีให้คงสืบต่อไป โดยจัดแข่งขันประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี ณ บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำมูลและเปิดโอกาสให้เรือยาวและกองเชียร์จากอำเภอท่าตูม ต่างจังหวัดมาร่วมแข่งขัน ซึ่งชัยเป็นจำนวนมาก

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีแซนแซร

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการทำนา ก่อนที่จะลงมือทำนาในฤดูฝนแล้ว ชนชาวส่วยจะทำพิธีที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ แซนแซร"แซน" แปลว่า แซน "แซร" แปลว่า นา หรือ ที่นากการประกอบอาชีพทำนาของชนชาวส่วย จะขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ เนื่องจากการทำนาจะทำได้เพียงปีละ ๑ ครั้ง ดังนั้นการทำนาของชาวส่วยจึงต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก พิธีกรรมที่สำคัญคือการแซนแซรการแซนแซร จะกระทำอยู่ ๓ ขั้นตอน คือ

๑) ทำก่อนลงมือปักดำ เรียกว่า " แอ้งย " (เอาวัน) "แอ้งย" เป็นการกำหนดวันที่จะลงมือปักดำ หรือไถนาจะ โดยจะนำ เครื่องเซ่นไหว้ไปบอกเจ้าที่นาก่อนเพื่อให้เจ้าที่ได้รับทราบว่าจะลงมือปักดำแล้ว

๒) ทำหลักเสร็จสิ้นการปักดำ เป็นการบอกเจ้าที่ให้ช่วยดูแลต้นข้าว ให้เจริญงอกงาม ให้ได้ผลผลิตมาก ๆ

๓) ทำหลักการเก็บเกี่ยว เป็นการบอกขอบคุณเจ้าที่นา ที่ช่วยให้การทำนา ในครั้งนี้ได้ผลดี วัน เวลา ปฏิบัติในฤดูกาลทำนา และจะทำพิธีในตอนเช้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการแซนแซร

๑. ข้าวสุก ๑ จาน

๒. ข้าวต้มมัด ๔ มัด

๓. ก้อนดิน ๑ ก้อน

๔. เหล้าขาว และน้ำอวดลมอย่างละ ๑ ขวด

๕. ผ้ายชุบขมิ้น (เอาเรียกขวัญนาเจ้าของนา)

๖. ไม้ไผ่ (ทำเป็นที่ปักข้าวตอก)เป็นสัญลักษณ์ดอกข้าว

๗. ทำร้านโดยใช้ไม้ไผ่ หรือไม้อื่น ๆ (ทำเป็น ๔ มุม เส้า ๔ ต้น)

๘. ไม้ค้ำ ๑ ตัว

๙. กล้วยสุก ๔ ผล วาง ๔ มุม

๑๐. มัดกล้า ๑ มัด

๑๑. น้ำเปล่า ๑ ชัน น้ำขมิ้น

๑๒. รูป เทียน

คำที่ใช้เรียกขวัญข้าว เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คือภาษาส่วย กล่าวดังนี้ "เจเยอ อะเวียซอ แอเวียซอ ดัวะ บือนจันเนียเจาเนีย มอแนะ ออนบั้นซอดาล ๆผู้ที่ปฏิบัติในการแซนแซร์

๑. เป็นเจ้าของนา

๒. คนแก่คนเฒ่า

๓. คนอื่น ๆ ที่เจ้าของนามอบหมาย

การถือปฏิบัติ จะปฏิบัติทุกครั้งในฤดูทำนา เพราะถ้าไม่ปฏิบัติ จะทำให้เจ้าของนาหรือลูกหลานเจ็บไข้ หรือป่วยได้ เจาเยอ แปลว่า มาเดือมา (เป็นคำเรียกหา) อะเวียซอ แปลว่า ขวัญข้าวแอ แปลว่า เอาบือนจันเนีย แปลว่า ไม่ให้ไปไหนดัวะ แปลว่า ไว้ เก็บไว้ มอแนะ แปลว่า ปีนี้ ออนบั้นซอดาล แปลว่า ให้ได้มาก ให้ได้เยอะ ๆ

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีเซ่นผีปะกำ

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : ส่วย กวย หรือกวย เป็นชื่อเรียกของชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีฐานะเป็นชนชาติมาแล้วในอดีต มีภูมิลำเนาและอาณาเขตการปกครอง ของตนเองเหมือนชาติอื่น ๆ มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แคว้น อัดปือแสนแป ต่อมาได้เดินทางอพยพข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาทาง ตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอละแยกย้ายกันไปตั้งหลักแหล่งในจังหวัดต่าง ๆ เช่น จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย ๑๕๗ ครอบครัว ชาวบ้านส่วนใหญ่ คือ ชาวกวย เลี้ยงช้างที่ปฏิบัติสืบทอดมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีช้าง จำนวนมากกว่าหมู่บ้านอื่น มีช้างประมาณ ๕๐ เชือก ทางราชการจึงกำหนดให้บ้าน ตากกลาง เป็นหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์เป็นที่รู้จักแก่บุคคลโดยทั่วไปที่ได้ชมประเพณีแสดงช้างจังหวัดสุรินทร์ ชาวบ้าน ตากกลางได้ร่วมกันนำช้างของตนเข้าร่วมแสดงเป็นประจำทุกปี ชนชาวส่วยและการแต่งกาย ชน ชาวส่วยหรือกวย มีความยึดมั่น และเคร่งครัดในประเพณีเป็นอย่างมาก มีความเชื่อเรื่องของผีบางเทวดา ไม่ลบ หลู่สิ่งที่ตนเองเคารพบูชา ซึ่งในแต่ละครอบครัวจะมีผีซึ่งตนเองเคารพอยู่ประจำ ที่เราเรียกว่า "ผีปะกำ" ลักษณะความเป็นอยู่ของชนชาวส่วย โดยส่วนมากแล้วจะชอบอยู่เป็นกลุ่มโดยเฉพาะลูกหลานที่แต่งงานแล้วจะ แยกครอบครัวออกจากครอบครัวใหญ่ พ่อ - แม่ ก็จะสร้างบ้านในที่ติดกันกับบ้านหลังเดิม หรือไม่ก็ต่อขนเรือน ให้ลูก อยู่ จึงดูเป็นครอบครัวใหญ่

การประกอบอาชีพ ในอดีตชาวส่วยมีอาชีพสำคัญคือ การคล้องช้างป่ามาฝึกเพื่อขาย หรือนำช้างไปใช้งานแต่ใน ปัจจุบันอาชีพดังกล่าวไม่มีอีกแล้ว แต่มีการฝึกช้างไปใช้ในการแสดง หรือการท่องเที่ยวมากกว่า และอาชีพที่ สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ อาชีพทำนา และในเวลาที่ย่างจากการเก็บเกี่ยว ชาวส่วยจะนำช้างออกไปเร่ขายสินค้า ที่ทำมาจากงาช้าง หรือขนหางช้าง เช่น แหวนงาช้าง กำไลงาช้าง น้ำมันช้างที่ผ่านการปลุกเสกพระงาช้าง เป็นต้น ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับชาวส่วยพอที่จะเลี้ยงครอบครัวได้การเช่นผีปะกำจะกระทำก็ต่อเมื่อมี การไปคล้องช้าง พิธีแต่งงาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่คนในครอบครัวจัดให้มีขึ้น เพราะมีความเชื่อว่า ถ้าไม่ได้เซ่นผี ปะกำของตนเองแล้ว จะมักให้มีอุปสรรคต่างๆ มากมาย แต่ถ้าได้เซ่นผีปะกำถูกต้องตามประเพณีแล้ว

จะทำให้ชีวิตมีแต่ความสงบสุข และการกิจกรรมดังกล่าว จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การประกอบพิธีเช่นผีปะกำ ก่อนที่จะกระทำการสิ่งใดก็ตาม เช่น การออกไปคล้องช้าง หรือการแต่งงาน จะต้องเช่นผีปะกำก่อนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเช่นผีปะกำ

๑.หัวหมู ๑ หัว พร้อมกับเครื่องในหมูทุกชนิด

๒.ไก่ต้มสุก ๑ ตัว

๓.เหล้าขาว ๑ ขวด

๔.กรวยใบตอง ๕ กรวย มีดอกไม้เสียบในกรวย

๕.เทียน ๑ คู่ รูป ๓ ดอก ๑๑.น้ำเปล่า ๑ ชัน

๖.หมาก ๒ คำ ๑๒.ด้ายผูกแขน

๗.บุหรี ๒ มวน

๘.ข้าวสวย ๑ จาน

๙.แกง ๑ ถ้วย

๑๐.ขมิ้นผง

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีป็นโกลมะมีวด

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : ที่มาของ ป็นโกลมะมีวด ป็นโกล มะมีวด เป็นภาษาเขมร คำว่า ป็นโกล แปลว่าการเข้า มะมีวด แปลว่าแม่มด ดังนั้น ป็นโกล มะมีวดแปลว่าการเข้าแม่มดการเข้าทรงแม่มด ทำนองเดียวกับการพอนผี ฟ้าทางภาคอีสานตอนบน ป็น โกล มะมีวด ถือเป็นพิธีกรรมการเล่น

มีจุดประสงค์เพื่อบำบัดรักษาโรคต่างๆ หรือเพื่อเป็นการไถ่โทษ ขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้กระทำการล่วงเกิน ทั้งโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม นิยมเล่นกันในหมู่ผู้คนที่พูดภาษาเขมรสูงซึ่งอาศัยอยู่ในเขตแถบอีสานใต้ ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษการเล่นนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ไม่มีหลักฐานว่าเกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อไร แต่ปรากฏมีทางฝั่งประเทศกัมพูชาด้วย เข้าใจว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาโรคเช่นเดียวกัน ทว่าจะเรียกต่างออกไปว่าพิธีอารักษ์ หรือเพลงอารักษ์ ทั้งนี้ก่อนจะมีการ ลึง มะมีวด (เล่นแม่มด) เจ้างานจะต้องทราบและหาสาเหตุของอาการผิดปกติของผู้ป่วยใช้จากการโบล (การทำนายด้วยการหาจุดดิ่งหรือการแกว่งของเส้นด้ายที่ผูกของสามสิ่ง คือแหวน ฝาเต้าปูน มีดผ่านหมากหรือมีดจักตอก ที่ใช้เป็นแรงถ่วงเส้นด้าย) แล้วถามสาเหตุที่มาของอาการผิดปกติเหล่านั้น ว่าเป็นเพราะสิ่งใด แล้วจึงสอบถามหาวิธีการแก้ไขซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะให้จัดการเล่น มะมีวด เป็นการขอขมาหรือแก้บนเรื่องที่ได้ขอไว้ โดยทั่วไปมักนิยม ลึงมะมีวด ในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว เริ่มเล่นตั้งแต่ต้น แคนกุน ถึงปลายแคนแจต ตามจันทรคติเขมร ซึ่งเจ้างานจะต้องไปดูฤกษ์อีกครั้งว่าจะได้เล่นช่วงไหน โดยเฉพาะวันพระจะห้ามจัดการเล่นเด็ดขาด การลึง มะมีวด นั้นจะมีการเล่นเพียงในช่วงระยะเวลาสั้นๆ แต่จะต้องเตรียมงานกันล่วงหน้า เพราะมีรายละเอียดมาก เริ่มตั้งแต่เช้าวันแรก ในช่วงเช้าจะเป็นการตระเตรียมข้าวของ สถานที่ เครื่องใช้ต่างๆ ในพิธีกรรม จากนั้นจะเริ่มเล่นตั้งแต่เวลาพลบค่ำคือหนึ่งทุ่มไปจนถึงเจ็ดโมงเช้าวันรุ่งขึ้น เป็นอันเสร็จพิธีสถานที่ การเตรียมสถานที่นั้นจะใช้บริเวณที่โล่งลานบ้านของเจ้างาน โดยสิ่งสำคัญ เจ้างานจะต้องจัดตั้งตะขาร (ปะรำพิธี) ใช้ลำไม้ไผ่ผูกหลังคาด้วยด้ายใบมะพร้าว ตรงกึ่งกลางปะรำพิธีจะต้องมีต้นเสา เรียกว่าปะตั่วล ทำจากไม้ไผ่หรือไม้ตะแบก สำหรับวางจวมกรู (บัตรพลีครุ) เครื่องเช่นครุ ตรงกลางปะรำพิธีตั้งเครื่องเช่นไหว้ครุต่างๆ ประกอบไปด้วย

๑. จวม กรู มะมีวด ทำจากมะพร้าว เรียกว่าจวมแพลโดง ๑ ลูก ปักประดับตกแต่งด้วยการตัดใบลานเป็นลวดลาย และมีนกสานจากใบลานสามตัวปักประดับด้วย

๒. จวม กรู กำเนิดทำจากไม้เป็นแกนกลาง ควั่นเป็นชั้นสองชั้นคล้ายสลับ ในแต่ละชั้นประดับใบลำดาบม้วน และใบตาลฉลุอย่างสวยงาม

๓. เต็ม ซลา เอือร (ต้นหมากธรรม) ทำจากหน่อกล้วยเล็ก ตัดเป็นแว่น ปักประดับด้วยใบขนุน

๔. กรวยใส่ดอกไม้ (ตรุษก๊อก) กรวยสามเหลี่ยมหุกระต่าย (ตรุษจำเปียม) ชั้นห้าชั้นแปด

๕. กล้วย ๑ หวี ข้าวต้มมัด (อันซอมเจ็ก) ข้าวต้มโยน (อันซอมโดง) อันซอมกะบง ๑ พวงขนมนมเนย และผลไม้ต่างๆ

๖. แป้งหอม ขมิ้น น้ำอบ น้ำมันใส่ผม หวี

๗. ผ้าถุงไหม ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าสไบ

๘. บุหรี่ หมากพลู

๙. เหล้า

๑๐. ข้าวสาร ผ้าขาว เงิน แหวนวางบนผ้าขาว

๑๑. ข้าวสารใส่กระbung วางหินลับมีดบนข้าวสาร

๑๒. ดาบ ๑ เล่ม

๑๓. เทียน

๑๔. ตะเกียง

เครื่องดนตรี ในแต่ละท้องถิ่นจะใช้เครื่องดนตรีประกอบการเล่นที่ผิดแผกแตกต่างกันไปแต่ทำนองท่วงทำ ลีลา บทเพลงบรรเลงประกอบพิธีกรรมนั้น ยังเค้าโครงตามแบบแผนในวัฒนธรรมเขมร เครื่องดนตรีในการเล่น ปัจจุบันสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑) ซ้องโหม่งใบใหญ่ ๑ ใบ สกั้ว (กลองกันตรึมขนาดเล็ก ลักษณะคล้ายโทน) ๑ ลูก เป็นเครื่องดนตรีที่เข้าใจว่าใช้ในการละเล่นมาแต่โบราณ ปัจจุบันยังมีเล่นกันอยู่บ้างตามพื้นที่ห่างไกลในถิ่นชนบทจริงๆ

๒) แคน ๑ เต้า สกั้ว ๑ ลูก เป็นเครื่องดนตรีที่เข้าใจว่าได้รับวัฒนธรรมลาว แต่เล่นเป็นทำนองเพลงเขมร ปัจจุบันก็ยังปรากฏเครื่องดนตรี เหล่านี้ในการเล่นอยู่

๓) วงกันตรึม เป็นการนำวงกันตรึมขนาดเล็กมาบรรเลงประกอบพิธีกรรม มีเครื่องดนตรีได้แก่ ตริ้วเอก (หรือตริ้วเอก แปลว่าซอเสียงคันธนูว่า คล้ายซออุ้ทางภาคกลางของไทย) ๑ คัน ปี่อ้อ ๑ เล้า ซ้องโหม่งใบใหญ่ ๑ ใบ สกั้ว ๑ ลูก ส่วนใหญ่แล้วจะพบในแถบจังหวัดสุรินทร์ก่อนการบรรเลงต้องมีการไหว้ครูทุกครั้ง

การเลือกใช้งานดนตรีแบบใดแบบหนึ่งในสามกลุ่มที่กล่าวมา ขึ้นอยู่กับความชอบและความเคยชินซึ่งถ้ามะมั่วด พอใจก็จะเข้าทรงได้เร็วหรือสนุกกับการรำตลอดทั้งคืน แต่ถ้าไม่ถูกใจ การบรรเลงดนตรีอาจต้องเลิกไปเลย ซึ่งถือเป็นการยุติ การละเล่นลงกลางคันก็ว่าได้ มะมั่วด การจะขึ้นชื่อว่าได้เป็น “มะมั่วด” (แม่มด) อย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องผ่านพิธีกรรมดังนี้ คือจัดงาน มะมั่วดตามคำแนะนำของแม่ครู และผ่านการปันใจลงมะมั่วด (เข้าทรงแม่มด) โดยพิธีกรรมนี้จะมีองค์ประกอบที่เป็นตัวบุคคลสามกลุ่ม คือแม่ครู เจ้างานที่จะเข้าทรงเป็น มะมั่วด และบรรดามะมั่วด (บุคคลที่เคยผ่านพิธีกรรม มะมั่วดแล้ว) มาร่วมเป็นสักขีพยาน

๑) แม่ครู (แม่ครู) ผู้เป็นหัวหน้าควบคุมหรือบอกกล่าวจัดแจงการเข้าทรงให้เจ้าภาพที่ไม่เคยเป็น มะมั่วด โดยแม่ครูจะทำการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาประทับร่างทรงที่เจ้างานถึงจะเล่นหรือพ้อนรำได้

๒) เจ้างาน คือร่างทรงใหม่ที่จะเข้าทรง มะมั่วด ต้องเป็นหญิงในครอบครัวเท่านั้น เมื่อเจ้างานเข้าทรงได้ ถือว่างานนั้นเริ่มต้นขึ้น โดยจะมีการซักถามว่างานที่จัดขึ้นนี้ ทางร่างทรงเจ้าภาพพอใจหรือไม่อย่างไร และจะสามารถนำพานางรำที่มาร่วมงานพ้อนรำได้หรือไม่ ถ้าร่างทรงเจ้าภาพมีความพอใจก็จะลุกขึ้นรำเป็นการนำนางรำที่มาร่วมในงาน

๓) มะมีวด แม่มด เป็นกลุ่มแม่มดที่ผ่านการเข้าทรงหรือเคยเป็นเจ้าภาพการเล่น มะมีวด มาแล้ว ได้รับเชิญ มาร่วมรำเป็นเพื่อนเจ้าภาพ มะ มีวด กลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกลุ่มเครือญาติพี่น้องในสายตระกูลเดียวกันที่ เรียกว่า “มีชะ มอจ” คือหัวหน้าผีบ้านผีเรือนประจำตระกูลของตนที่คอยดูแลลูกหลานซึ่งต้องเชิญมาร่วมพิธีด้วย มะมีวด ในร่างทรงแต่ละคนจะมีชื่อเฉพาะของบุคคลที่เป็นเพศชายในครอบครัว เมื่อร่างทรงนั้นมาประทับ จะใช้ชื่อบุคคลดังที่กล่าวมา ปันโจลมะมีวด เริ่มขึ้นหลังการจัดแจงข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ในเวลาพลบค่ำประมาณหนึ่งทุ่ม เจ้างานจะมาประจำอยู่ที่ปะรำพิธี พร้อมด้วยข้าวของเครื่องแต่งตัว ซึ่งต้อง เตรียมไว้ล่วงหน้า เนื่องจากคาดเดาไม่ได้ว่าร่างทรงที่มาประทับจะชอบเครื่องแต่งตัวดังกล่าวหรือไม่ เพราะยังไม่เคยประทับร่างทรงมาก่อน ทางที่ดี เจ้าภาพจึงต้องจัดเตรียมหรือมีสำรองไว้มากกว่าหนึ่งชุด แต่โดยทั่วไปแล้ว มะมีวด มักจะชื่นชอบชุดผ้าไหมที่สวยงามตามแบบเฉพาะของร่างทรงที่จะประทับ ผู้จัดเตรียมจึงต้องทราบ อุปนิสัยของร่างทรงเป็นอย่างดี จึงจะจัดของเตรียมได้ถูก และหากมะมีวด เกิดชอบใจข้าวของเครื่องทรงที่เคย ใช้ในงาน ก็ต้องนำไปตั้งเก็บรักษาและบูชาพร้อมกับ จวม กรู มะ มีวด หลังการเสร็จสิ้นการเล่น และจะสามารถนำมาใช้ในการประทับทรงครั้งต่อไปได้ข้อห้ามสำคัญ คือห้ามนำสิ่งของเหล่านี้ไปใช้ในการอื่นใดหรือ หลบหลู่โดยไม่เจตนา เพราะจะเกิดอาการผิต ครู มะ มีวด และต้องทำการขอขมาโดยการละเล่น มะมีวด มะมีวด ที่ได้รับเชิญมาร่วมงานจะมาพร้อมกันที่ปะรำ โดยแต่ละคนจะมาพร้อมเครื่องทรงประจำ ซึ่งทุกร่างทรง ต้องมีและที่ขาดไม่ได้คือ ตอก มะมีวด (มีลักษณะคล้ายพาน) สำหรับใช้ปักเทียน โธษข้าวสาร ในการประทับทรง จากนั้น เมื่อแม่ครูเดินทางมาถึง พิธีกรรมก็จะเริ่มขึ้นด้วยการประทับร่างทรงของแม่ครูก่อน โดยคณะดนตรี หรือที่เรียกว่า แซะ หรือม้า ผู้เป็นหัวหน้าคณะบรรเลงเพลงปันโจล (เพลงเข้าทรง) เช่น อมตูก (เพลงพายเรือ) ปากกันตรือบ (เพลงดอกมะเขือ) กัจปกาก (เพลงเด็ดดอกไม้) เบริญ ฯลฯ หลังจากนั้น เจ้างานจะมาทำการ ประทับร่างทรงตรงหน้าจวมกรูที่วางกลางปะรำ โดยแม่ครูจะคอยดูแลอยู่ข้างๆ เมื่อร่างทรงเข้ามาประทับแล้ว ญาติหรือแม่ครูจะต้อนรับเรียกขานข้อมือ และช่วยกันสอบถามว่าร่างทรงที่มาประทับเป็นใคร ชื่ออะไร ต้องการอะไร เมื่อร่างทรงที่เป็นเจ้าภาพมีความพอใจในชื่อแม่หรือสิ่งของต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ให้มะ มีวด ก็จะลุกขึ้นพ้อนรำอย่างสนุกสนาน ส่วน มะมีวด ที่มาร่วมจะทำการเข้าทรงและลุกขึ้นพ้อนรำร่วมกับเจ้าภาพ โดยในระหว่างนั่งรอประทับการเข้าทรง คณะดนตรีจะบรรเลงเพลงดังที่กล่าวมา ทั้งนี้การประทับร่างทรงจะ ยากหรือง่าย ขึ้นอยู่กับบทเพลงที่บรรเลงด้วย เพราะร่างทรงแต่ละร่างจะมีเพลงเฉพาะตัวในการเข้าทรง มะมีวด กรณีที่เจ้าภาพผู้ที่เป็นร่างทรง มะมีวด ไม่พอใจงานที่จัดขึ้น ก็จะไม่ยอมลุกขึ้นพ้อนรำ และไม่ยอมทำ อะไรทั้งสิ้น มะมีวด ผู้มาร่วมงานก็จะไม่พ้อนรำด้วย ดังนั้น งานที่จัดมาทั้งหมดก็ต้องล้มเลิกไปกลางคันโดย ปริยาย หรือไม่เช่นนั้น ญาติๆ ในครอบครัวก็ต้องพยายามใช้ความสามารถไปเกลี้ยกล่อมให้ มะมีวด พอใจ และ ลุกขึ้นมาพ้อนรำให้ได้ร่างทรงของ มะมีวด แต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ท่าทางที่บอกได้ว่าเป็นคนนั้นคนนี้ภายใน ครอบครัว กิริยาอาการในการรำรำจะต้องมีท่วงที่ซึ่งขึงบ่งบอกความเป็นผู้ชาย มะมีวด ที่มาร่วมในการรำนั้น ส่วนใหญ่จะต้องมีไม่ต่ำกว่า ๑๐ คน ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพที่เชิญมา เวลาประมาณสองทุ่มถึงสี่ทุ่มหลังจากประทับ ทรงเรียบร้อยแล้ว มะมีวด ทุกคนก็จะลุกขึ้นพ้อนรำกัน โดยมีแม่ครูเป็นผู้นำขบวน ตามด้วย มะมีวด เจ้าภาพ ถัดมาคือคณะ มะมีวด ที่เชิญมาพ้อนรำกันล้อมรอบจวมกรูที่ตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางปะรำพิธีปัน โจล มะมีวด จะรำพร้อมกัน และมีท่ารำเป็นแบบแผน ประกอบกับทำนองเพลงต่างๆ แต่ทั้งนี้ เพลงที่ใช้อาจจะมี ความแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม ของท่ารำ ขึ้นอยู่กับความชอบของ มะ มีวด เป็นหลัก เริ่มต้นด้วยการรำไหว้ครูในท่ากัจปกาก (ท่าเด็ดดอกไม้) แสดงถึงการไปเก็บดอกไม้มาไหว้ครู ซึ่งวงดนตรีจะเล่น ทำนองเพลงช้า เช่น เพลงกัจปกาก (เด็ดดอกไม้) มโโลบโดง (ร่มมะพร้าว) เบริญ เซรียประเสีร (สรรเสริญหญิง) เซรียสเดิง (หญิงบาง) ตามมาด้วยท่าที่สอง คือท่าจักเจวีย มีลักษณะคล้ายการจับคว่าเข้าหาตัว จับหงายยื่น มือออกด้านข้างลำตัว (ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่ามีความหมายอย่างไร) ทำนองเพลงที่ใช้จะเป็นเพลงที่ใช้ในขบวน

แต่ แสดงถึงความสนุกสนานรื่นเริง นิยมใช้ทำนองเพลงปกากันตร็อบ(ดอกมะเขือ) กันจันแจ็ก (เขียดปาด) กโน๊บติงตอง (ตึกแตนนตำข้าว) รำเพย นอกจากนี้ยังใช้ทำนองเพลงเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น อาโย แกวนอ ปการึกปการูย (ดอกไม้บานดอกไม้ร่วง) ฯลฯ เมื่อถึงช่วงตีห้าใกล้จะรุ่งสาง มะมืวด จะเปลี่ยนทำรำเป็นทำที่สาม คือทำอมตุ๊ก (ทำพายเรือ) ใช้ทำนองเพลงอมตุ๊ก (พายเรือ) อมตุ๊กทม (พายเรือใหญ่) เซรียชเคิร (หญิงพวา) สักกวา คเมาแม(ตาแม่) ฯลฯ พิธีกรรมที่น่าสนใจคือผู้ที่เป็นหัวหน้าคณะดนตรีจะได้รับคำเชิญให้มาอ้อมกันจ้อตะออ (กะเซอ) ซึ่งเป็นการขอบคุณและหรือมาผู้มาบรรเลงเพลงแก่ มะมืวด โดยสิ่งของที่บรรจอยู่ภายในกันจ้อตะออ นั้น คณะดนตรีจะได้รับทั้งหมด โดยแม่ครูเป็นตัวแทนเจ้าภาพมอบให้ หลังจากนั้น เวลาหกโมงเช้าจะเป็นการทำซาร์ปदान (เก็บปะรำ) เป็นทำสุดท้าย สิ้นสุดการแสดง ใช้ทำนองเพลงที่ช้า เช่น ทำนองเพลงซาร์ปदान (รื้อปะรำ) ประโกรเลื่อน (ฟ้าร้อง) ปการันแจก (ดอกกล้าเจียก) ลอลวดเพลิง (ดับไฟ) ฯลฯ เพื่อเป็นการรำลาขอขมาพ่อแม่ครูบาอาจารย์ผีบ้านผีเรือน แล้วเจ้าภาพจะออกจากร่างทรงเป็นคนแรก เพื่อจัดแจงเตรียมข้าวของสำหรับต่างๆ มอบแก่แม่ครู และคณะนางรำที่มาร่วมงาน หลังจากนั้นนางรำ จะทยอยออกจากร่างทรงปิดท้ายด้วยแม่ครู เป็นอันเสร็จพิธี เจ้าภาพจะจัดสำรับอาหารมาเลี้ยงแม่ครูและ มะมืวด ที่มาร่วมงาน นอกจากนั้น จะมีข้าวของอีกส่วนหนึ่งที่มอบแก่คณะ มะมืวด และคณะดนตรี เป็นการแสดงความขอบคุณได้แก่ กล้วย ข้าวต้ม ข้าวสาร และเงิน แต่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นเงิน หลังเสร็จสิ้นการละเล่น เจ้างานต้องนำจวมกรูที่ใช้ในการเล่น มะมืวด ไปเก็บไว้บนหิ้งบนบ้านผู้เป็นร่างทรง มะมืวด ต้องคอยดูแลจัดแจงบูชาทุกโอกาสสำคัญ และพร้อมจะนำไปร่วมงานพิธี สิ่งมะมืวด ของเพื่อนบ้านในครั้งต่อๆ ไป ส่วนปะรำพิธีจะรื้อถอนหลังการละเล่นสามวัน การปันโจลมะมืวด นับว่าเป็นพิธีกรรมการเล่นที่แฝงด้วยกรรมวิธีการบำบัดเยียวยารักษาชั้นพื้นฐานโดยใช้ศาสตร์ทางดนตรี เป็นการผนวกเอาความเชื่อทางพิธีกรรมมาเกี่ยวโยงเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ประสบปัญหาต่างๆ ภายในครอบครัว ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบำบัดรักษาชั้นพื้นฐานในชนบทที่ห่างไกลความเจริญที่อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปไม่ถึงแม้กระทั่งเทคโนโลยีสมัยใหม่คือคลื่นเข้ามา แต่วัฒนธรรมพิธีกรรมการปัน โจลมะมืวด ก็ยังหยั่งรากลึกในวิถีแห่งความเชื่อในการรักษาความป่วยไข้ อย่างน้อยก็ในทางจิตใจ แม้ไม่สามารถรักษาในด้านร่างกายให้หายขาดได้ก็ตาม แม้ว่าสำหรับบุคคลภายนอก การปัน โจล มะมืวด อาจถูกมองว่าเป็นเรื่องงมงาย แม้กระนั้น เหตุการณ์บางอย่างที่ปรากฏขึ้นในพิธีกรรมก็อาจสร้างความแปลกประหลาดใจ หรือนับเป็น “เรื่องเหลือเชื่อ” สำหรับผู้คนที่ได้ประสบพบเจอรวมทั้งยังอาจอยู่นอกเหนือคำอธิบายในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ทำบุญหม่อนไหมหรือดอกบุญไหม บ้านคิมมะฮะฮะ-สวนหม่อน อ.บัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้จัด : นครราชสีมา

รายละเอียดโดยสังเขป : ประเพณีทำบุญหม่อนไหม หรือ บุญดอกไหม เป็นการทำบุญให้กับตัวหนอนไหมที่เราต้มฆ่าตัวหนอนไหมซึ่งทำกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายสืบทอดกันมาในแต่ละปีจะเลือกทำเดือนไหนก็ได้ แต่ต้องมีการทำบุญไถ่บาปให้กับหนอนไหม กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้กับหนอนไหม เพื่อไม่ให้มีเวรแก่กันและกันแต่รุ่นปู่ย่าตายายจะมีการไหว้หม้อก่อไฟ ก่อนการสาวไหม แต่ปัจจุบันได้เลิกทำแล้วจะมีเพียงดอกไม้ธูปเทียน เพื่อเป็นการขอขมาเจ้าเตาเจ้าไฟ ในแต่ละปี บ้านคิมมะฮะฮะจะทำบุญหนอนไหมดอกไหมโดยจะเอาปอຍไหม ข้าวสาร หมอน ปัจจัย มารวมกันทำเป็นประจำทุกปี และปีนี้จัดขึ้นในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๙ ซึ่งเราจะตั้งกองบุญขึ้นในหมู่บ้าน หรือที่วัดเอาเส้นไหมหรือปอຍไหมมาผูกกับต้นดอกไม้ที่เตรียมไว้เป็นฉัตรใครนำมาคนนั้นเป็นคนผูกอธิษฐานเอา ใครอยากอยู่สูงเอาผูกที่สูง แล้วเอาปัจจัยไปใส่ไม้เสียบกับต้นเงิน

การแต่งกาย ผู้หญิงจะใส่ผ้าไทยชุดใหม่ ผู้ชายจะใส่โสร่งใหม่ มีผ้าเอกลักษณ์ผูกเอวทุกคน (ลายป่าโค)

เช้าวันรุ่งขึ้นจะแห่ต้นดอกไม้ไปถวายที่วัด

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : บุญดอกไม้- ดอกเงิน บ้านหล่งประดู่ อ.ห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

ผู้จัด : นครราชสีมา

รายละเอียดโดยสังเขป : ประเพณีทำบุญดอกไม้ – ดอกเงิน เป็นการทำบุญให้กับตัวหนอนใหม่ที่เรารั่มฆ่าตัวหนอนใหม่ ซึ่งทำกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายสืบทอดกันมา ทำร่วมกันกับบุญกฐินสามัคคี หรือบุญเดือน ๓ เดือน ๔ ก็ได้ ขอให้มาร่วมด้วย จะทำเป็นโครงบ้านเล็ก ๆ เราเรียกกันว่า หอกฐิน จะตั้งกองบุญที่กลางหมู่บ้านก่อน และชาวบ้านจะนำเส้นไหมหรือปอยไหมมาผูกปั้งจี้กับต้นดอกเงิน ข้าวสาร หมอน มารวมกันที่หอกฐิน มีการฉลองกลางหมู่บ้าน (หมดคำฉลอง) เช้าวันรุ่งขึ้นจะแห่ไปถวายวัด

วัฒนธรรมการแต่งกาย

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การแต่งกายไทดำ

ผู้จัด : ชุมพร

รายละเอียดโดยสังเขป : ด้านการแต่งกายส่วนใหญ่ชาวไทดำจะนิยมแต่งกายด้วยผ้าฝ้ายแต่จะใช้เส้นไหม ตกแต่งประดับก่อให้เกิดศิลปะบนพื้นผ้าเป็นลวดลายตามต้องการ ซึ่งได้แก่ การปัก การปะ การมัดย้อม เช่น เสื้อฮีสตรี เสื้อฮีบुरुช ผ้าเปียว (ผ้าที่ใช้โพกศีรษะ) หมวก สายคาดเอว ผ้าซิ่น โดยทั้งหมดนี้จะใช้ไหมในการปักเป็นดอกเพื่อความสวยงาม

๑. “เสื้อจาง” เสื้อพิเศษของหมอปิธีผู้ดำว (ผู้มีเชื้อสายเจ้าปกครองเมือง) เป็นผ้าที่ทอด้วยไหมดิบแล้วนำมาพอก ย้อมสีแดง

๒. “ผ้าซิ่นลายแดงโม ผ้าซิ่น”: การใช้ผ้าซิ่นเป็นเอกลักษณ์ของไทดำ ส่วนใหญ่จะนุ่งผ้าที่ทอกันขึ้นมาใช้เอง ตั้งแต่อดีตถึงยุคปัจจุบัน ทุกครัวเรือนผู้หญิงจะเป็นผู้ทอผ้าขึ้นมาใช้เองเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมครามจนเป็นสีคราม เข้าเกือบดำ นำมาทอสลับลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทดำ ลักษณะเฉพาะของผ้าซิ่นลายแดงโม จะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ คือ หัวซิ่น จะเป็นสีครามไม่มีลวดลาย

ส่วนที่ ๒ จะเป็นลายโดยใช้เทคนิคการทอขัด แต่พิเศษที่ว่าเป็นฝ้ายแกมไหมคือใช้ไหมสีแดงเป็นเส้นยืนทอ เส้นพุ่งด้วยฝ้ายสีครามเกือบดำสลับลีฟ้าอ่อนเป็นทางเล็ก ๆ ลายลายบนผลแดงโม ใช้ทอทับเป็นเส้นขัดให้เกิดเป็นเนื้อผ้า โดยซ่อนเส้นยืนสีแดงเอาไว้ เมื่อเวลานุ่งผ้าซิ่นลายแดงโม เวลาทอเสร็จจะมองไม่เห็นไหมสีแดงเลย เมื่อต้องแสงแดดแวววับของเหลือบสีแดงสะท้อนออกมา

ส่วนที่ ๓ มีลวดลายสีขาวสองสามริ้ว เย็บติดเป็นตีนซิ่น โดยหลักการของการทอผ้าทั่ว ๆ ไปเส้นยืนจะมีขนาดเล็กกว่าเส้นพุ่งการทอผ้าแบบไทดำจึงสามารถที่จะซ่อนสีแดงของเส้นยืนเอาไว้ได้อย่างมิดชิด แต่ไม่สามารถจะซ่อนของสีที่เหลือบเอาไว้ เมื่อเวลาต้องแสงแดดจะมีสีของเส้นยืนสะท้อนออกมาให้เห็น

๓. “ซิ่นตางหมี่” เป็นซิ่นที่ทอจากเส้นไหม เป็นซิ่นที่สวยงามใช้ในงานพิธีสำคัญในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ นั้น ส่วนมากไหมจะมีบทบาทเกี่ยวกับการแต่งกายเสียส่วนมาก แต่สำหรับไทดำนั้นจะนำไหมมาใช้ในพิธีกรรมตามประเพณีต่าง ๆ ไทดำมีความเชื่อเกี่ยวกับเส้นไหมเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ชาวไทดำต้องมีติดบ้านไว้เป็นประจำโดยจะใช้เป็นเส้นไหมดิบ เส้นไหมที่ย้อมสี ประกอบด้วย สีแดงเลือดนก สีส้มแก่ สีเขียวหัวเป็ด ผ้าไหมที่ทอด้วยเส้นไหมดิบ ผ้าไหมที่ย้อมสีแดง สีส้มแก่ สีเขียวหัวเป็ด (นำผ้าไหมที่ทอด้วยเส้นไหมดิบมาทอแล้วแล้วค่อยนำไปผ่านกระบวนการพอกย้อมทีหลัง) แต่เป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งว่าชาวไทดำนั้น มักจะไม่นิยมนำเส้นไหมที่ย้อมสีแล้วมาทอเป็นผืนผ้า แต่กลับจะนำเส้นไหมดิบมาทอเป็นผืนผ้าจะแตกต่างจากชาวไทยอีสาน หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น น่าจะสันนิษฐานได้ว่าคงเป็นภูมิปัญญาของชาวไทดำในการเตรียมความพร้อมไว้ เนื่องจากตามความเชื่อของบรรพบุรุษที่สืบต่อกันมาพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศพจะใช้ผ้าไหม เป็นจำนวนมาก และก็ไม่สามารถจะคาดเดาการเสียชีวิตได้ประกอบกับชาวไทดำไม่นิยมตั้งศพทำบุญไว้นาน อย่างมากประมาณ ๒-๓ วัน ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องเก็บไหมในแบบไหมดิบทอเป็นผืนผ้าเพื่อง่ายต่อการใช้สอย โดยนำเส้นไหมต่าง ๆ ที่กล่าวมาใช้หลากหลายรูปแบบตามประเพณีดังนี้

๑. งานศพ

เมื่อมีคนในบ้านเสียชีวิตลงญาติผู้ตายจะต้องไปหาเซย (เซยคือหมอนในพิธีและผู้ที่จะนำทางวิญญาณที่ตายแล้วกลับเมืองแกงเซยจะมาในวันเผา) เพื่อกำหนดวันเผา วันเผาจะนับตามวันของชาวไทดำ นับตั้งแต่วันที่ตายโดยในการทำพิธีเซยจะต้องถือตำราได้ตลอดถึงแม้จะจำเนื้อหาพิธีกรรมในตำราได้แล้วก็ตาม หลังจากคนในบ้านเสียชีวิตแล้วญาติผู้ตายจะพากันมาอาบน้ำศพแล้วช่วยกันเปลี่ยนชุดใหม่ให้ผู้ตาย ๓ ชั้น เสื้อฮีที่สวมให้ผู้ตายจะเอาลายไว้ข้างในจะเอาลายออกแต่เฉพาะที่วางปิดโลงจัดท่านอนให้ผู้ตายในท่าปกติแล้วบรรจุโลงเก็บศพไว้ที่วันก็ได้ผ้าชันลาว (ผ้าด้ายดิบทรงสี่เหลี่ยมปักมุมเป็นสามเหลี่ยมเล็ก ๆ ด้วยไหมหลากสี) มาปิดหน้าผู้ตาย ถ้าผู้ตายเป็นเชื้อสายผู้ปกครองเมืองเก่าต้องนำ ผ้าไหมสีแดงมาห่อศพแล้วเผาพร้อมศพนั้นด้วย อีกทั้งยังนำผ้าไหมที่ทอด้วยไหมดิบมาพาดไว้ที่ราวเหนือโลงศพ เรียกว่า “ขอด้วน” เพื่อเป็นสิ่งที่มอบให้ผู้ตายเพื่อไปสู่เมืองผี (เป็นความเชื่อของชาวไทดำว่าเมื่อตายแล้วต้องไปอยู่กับบรรพบุรุษที่เมืองผีซึ่งเป็นเมืองที่ผู้ตายเชื้อสายไทดำต้องไปเจอกัน) นำเส้นไหมและผ้าสีแดงเลือดนก สี ส้มแก่ สีเขียวหัวเป็ด มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของตามความเชื่อต่าง ๆ เพื่อมอบให้กับผู้ตาย เช่น มะเข่ง มะกอน อ่างาบ ผ้าชันลาว ไตป้อ ลูกตุ้ย นกหงส์ (สำหรับผู้ชาย) เซียน มะป्ली (สำหรับผู้หญิง) ใบไม้ จาวอวน จาวฟ้า สายเงา (สายเส้นไหมที่ใช้ผูกกระดูกผู้ตาย เรียกว่า “ไตลู่” ผึงดินไว้บริเวณตั้งเฮือนแฮ้ว) หมอนม้า (ใช้สำหรับรองนั่งระหว่างเดินทางไปเมืองผี) ไม้ค้อนตีหมา (ไม้สำหรับป้องกันตัวระหว่างเดินทางไปเมืองผี) สิ่งเหล่านี้จะนำมาประกอบรวมกันเรียกว่า “เฮือนแฮ้ว” โดยเส้นไหมที่ใช้ประกอบเฮือนแฮ้วนั้นไม่สามารถ นำมาใช้ต่อได้อีกต้องเผาไปให้ผู้ตาย ด้วยเหตุนี้ชาวไทดำจึงต้องเลี้ยงไหม ดังคำกล่าวของชาวไทดำ ที่ว่า “ชาวไทยดำต้องมีไหมเผ้าบ้าน”

๒. ประเพณีเสนตั้งบั้งหน่อ

ประเพณีเสนตั้งบั้งหน่อ หรือเสนกินปาง คือพิธีกรรมเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่มีวิชาอาคม เวทย์มนต์คาถา ในการรักษาโรคไข้เจ็บป่วย ถอนพิษแมลงสัตว์กัดต่อยได้ หรือแก้ไสยศาสตร์ได้ เรียกว่า เป็นหมอมนต์มาก่อน ลูกหลานจะอัญเชิญให้อยู่บนหิ้งต่างหากอีก ๑ หิ้ง ผู้ประกอบพิธีจะเป็นพ่อมด ผู้เข้าร่วมพิธีจะถือไม้ไผ่พร้อมกับกระทุ้งลงพื้นกระดาศให้เกิดเสียงดังเป็นจังหวะ “ ตัง บั้ง หน่อ ” บริเวณหิ้งหอดต้องมีสะพานทำด้วยผ้าไหมสีแดงเพื่อให้ผีลงมารับเครื่องเช่น ไหว้ อุปกรณ์พัดของผู้ทำพิธีหรือพ่อมดต้องตกแต่งด้วยเส้นไหม เบาทะนั้นก็ตกแต่งด้วยเส้นไหมสายที่ครอบบนศีรษะพ่อมดทำจากไหมเช่นกันเรียกว่าสาย ขอบทอง

๓. ประเพณีการเสนแก้เคราะห์ตัว

พิธีเสนที่จัดขึ้นเพื่อแก้เคราะห์ให้กับผู้ป่วยที่หายจากอาการป่วยแล้วตามความเชื่อที่ว่าความเจ็บป่วยเกิดจากการเช่นไหว้ต่อผีไม่ดีแต่มีผีเรือนคุ้มครองอยู่จึงไม่เสียชีวิตเมื่อหายป่วยจึงต้องเชิญแม่มดมาเสนแก้เคราะห์ การต่ออายุต้องนำเงินมาเหน็บที่หมวกซึ่งต้องมีผ้าไหมสีแดงคลุมไว้หมวกของแม่มดก็ทำจากไหม เรียกว่า มูแม่มด เสื้อผ้า สิ่งของต่าง ที่จะมอบให้กับผีแดน ผีบรรพบุรุษ สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ เส้นไหมดิบ

๔. ประเพณีเสนน้อยจ้อย

คือ พิธีเสนเพื่อขอไล่ความผิดของผีเรือนที่ทำผิดต่อแดนจนถูกจับไปลงโทษทำให้ผีเรือนมาทำร้าย ลูกหลานเจ็บป่วยจะได้ไปช่วยไล่ตนมาจากแดนญาติของผู้ป่วยจะไปพบหมอเยื้องเพื่อทำการเสี่ยงทายว่าเจ็บป่วยเพราะอะไรโดยใช้ผ้าเปียมาทำเป็น ลูกตุ้มใช้เสี่ยงทายแล้วบนบานต่อแดนถ้าหายป่วยจะทำพิธีเสนเพื่อเช่นเครื่องเช่นไปให้แดน เรียกว่า “จิว” สมาชิกในครอบครัวจะนำกระบอกไม้ไผ่ ปานตี (ภาชนะที่มีลักษณะคล้ายขันโตกทางภาคเหนือ) ไปแขวนไว้ที่หน้าต่างแล้วอธิษฐานถ้าจิวแล้วผู้ป่วยเสียชีวิต ก็ให้โยนกระบอกไม้ไผ่ทิ้งไปแต่ถ้าผู้ป่วยหายป่วยจะต้องทำพิธีเสนให้แดนตามที่บนบาน พิธีเสนน้อยจ้อยเรียกอีก

อย่างไรว่า “เสนเต็ง” โดยแม่ตเป็นผู้ทำพิธีและมีผู้ช่วยแม่ตเรียกว่า “หนุ่มกัญจากับสาวเข้าร้าน” เป็นผู้ช่วยแม่ตประกอบพิธีถ้าผู้น้อยใช้หนุ่มกัญจากับสาวเข้าร้าน อย่างละ ๒ คน ส่วนผู้ตัวใช้้อย่างละ ๔ คน เครื่องเช่นประกอบด้วยไก่และหมูชิ้น ผู้น้อยใช้ไก่ ๑๒ ตัว ผู้ตัวใช้ไก่ ๒๔ ตัว นอกจากนั้นยังต้องสานควายด้วยดอกจันวน ๓๕ ตัวทำเงินและหมากพลูปลอมเพื่อบูชาผีด้วย เอือนแถน คือบ้านที่ปักของแถน ต้องล้อมด้วยผ้าไหมสีแดงเท่านั้น ที่มุมบริเวณเครื่องเช่นไหว้ ต้องมีหมอดิบแผ่นไว้ด้วยแม่ต เจ้าของบ้านสาวเข้าร้าน หนุ่มกัญจากับสาวเข้าร้าน ทำพิธีไหว้ผีแถนต้องนุ่งเสื้อฮีที่ตกแต่งด้วยไหม

๕. ประเพณีการเสนแก่เคราะห์เรือน

การเสนนี้จะเกิดขึ้นในกรณีขึ้นบ้านใหม่ หรือมีคนตายก่อนการเสนหมู กรณีมีคนตายจะต้องรอให้ครบ ๓ ปีก่อน เมื่อมีการเสนแก่เคราะห์เรือนก่อนถึงจะเสนหมูได้ ในตอนแรกก่อนทำพิธีผู้ทำพิธีต้องเอาเสื่อมาให้แม่ตวางไว้บนหัวเหมื่อหาวันให้เจ้าเสื่อหมอดูจะทำการเอียงในการเสนจะไม่ใช้วันในฝ่ายพ่อของฝ่ายชายตายถือว่าเป็นวันอัปมงคล ดังนั้นคนตายจึงไม่เก็บศพหลายวัน ของที่จะต้องให้แม่ตเป็นค่าทำพิธี ได้แก่ ข้าว ๑ กระบุงเรียกขำม้า ข้าวสาร ๑ ถัง เรียกข้าวรวง ไข่ไก่ดิบ ๑ ฟอง เงิน ๑ สลึง ปัจจุบันใช้ ๑ บาท ฝ้าย ๑ โย ซึ่งแม่ตจะนำไปไหว้ครูที่หัวแม่ตแม่ตผู้ประกอบพิธีต้องสวมหมวกมู่ที่ทำจากไหมแพเคราะห์ต้องมีเส้นไหมมาผูกไว้ที่หลักเสื่อผ้าสิ่งของต่างๆที่จะส่งให้ผีบรรพบุรุษต้องมีใจเส้นไหมด้วย

๖. ประเพณีเสนปลุกกล้วยเมืองลุ่ม

คือ พิธีเสนเพื่อเรียกขวัญหากผู้ทำพิธีเจ็บป่วยต้องทำพิธีเสนโตเพื่อให้ขวัญกลับสู่ตนเพื่อให้หายเจ็บป่วยก่อนถ้าผู้ทำพิธีไม่เจ็บป่วยก็จะทำ เพื่อเสริมสิริมงคลให้กับตนเอง โดยพิธีเสนนี้จะมี ๓ พิธีแบ่งตามช่วงอายุ ดังนี้ พิธีเสนต่อมิ่งต่อแถน หมายถึงพิธีเสนเพื่อเสริมมิ่งขวัญทำ เมื่ออายุครบ ๖๐ ปีขึ้นไป พิธีปลุกกล้วยเมืองฟ้าหมายถึง พิธีเสนเพื่อปลุกกล้วยบนเมืองฟ้าหรือแดนสวรรค์จะทำเมื่ออายุครบ ๗๐ ปีขึ้นไป และทำพิธีเสนปลุกกล้วยเมืองลุ่ม หมายถึงพิธีเสนเพื่อปลุกกล้วยบนพื้นดินทำเมื่ออายุครบ ๘๐ ปีขึ้นไปซึ่งถ้าเป็นผู้ตัวจะเรียกว่า พิธีเสนกุลาบายศรี หาบเข้าปัวขวัญ หาบต้องหุ้มด้วยผ้าไหมสีแดง ซ่าไก่เถ่ คือ ตะกร้าใส่ต้นกล้วย สิ่งของต่างๆ จะต้องมียายทำด้วยเส้นไหม สะพานที่จะข้ามไปจับหลักมันหลักยืน ต้องปูด้วยไหมและฝ้าย

๗. ประเพณีเสนเรือน

ไทดำ นับถือผีบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษที่ เสียชีวิตไปแล้ว ลูกหลานจะมีการอัญเชิญวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายล่วงลับไปแล้ว ให้ขึ้นเรือนและเพื่อบอกกล่าวให้ผีบรรพบุรุษช่วยปกป้องคุ้มครองรักษาลูกหลานที่อยู่ในบ้านนั้น ให้อยู่เย็นเป็นสุข ชาวไทดำทุกบ้านจะมีผีเรือน ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษประจำอยู่ในเรือนที่อาศัยเป็นห้องเล็กๆเรียกว่า “กะลื้อห้อง” ลูกหลานจะจดชื่อใส่สมุดเรียกว่า “ปับผีเรือน” ทุก ๆ ๒-๔ ปี ลูกหลานจะมีการเลี้ยงผีเรือนที่เรียกว่า “เสนเฮือน” เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูของลูกหลานและเป็นการระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ผีบรรพบุรุษที่จะถูกเชิญขึ้นมาบนเรือนจะต้องเป็นผีดี ผีที่ตายในบ้านนั้น หรือเจ็บป่วยหรือแก่ชราตาย แต่ผีที่ตายจากการเกิดอุบัติเหตุ หรือผีตายโหง เรียกว่าผีไม่ดี วิญญาณจะไม่ถูกเชิญให้ขึ้นมาบนเรือนการเสนเรือน คือ พิธีกรรมเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษของชาวไทดำ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งได้อัญเชิญให้ขึ้นมาอยู่บนบ้านโดยจัดห้องให้อยู่ที่เรียกว่า กะลื้อห้อง ภายในห้องจะมีแก้วน้ำ ถ้วยใส่เหล้า ตั้งไว้ พิธีเสนเรือนจะให้เป็นประจำทุก ๆ ๒-๔ ปี ในการทำพิธีจะไม่นิยมทำในเดือน ๕ ซึ่งเป็นฤดูแล้ง ข้าว ปลา อาหาร ผลไม้หายาก และเดือน ๙ เดือน ๑๐ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่มีผีเรือนไปเฝ้าเทวดา (ผีแถน) แต่ถ้าถึงกำหนดปีที่ควรจะทำพิธีแล้วปรากฏว่างคเว้นไปไม่ทำ ก็อาจเกิดเรื่องเดือนร้อนต่าง ๆ ขึ้นแก่ครอบครัวหรือคนในบ้าน เนื่องจากผีเรือนต้องอดอยากไม่ได้กินเครื่องเช่นไหว้ ประเพณีเสนเรือนจะแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. ประเพณีเสนเรือนผู้น้อยซึ่งเป็นตระกูลของคนสามัญธรรมดาใช้หมูประกอบพิธี

๒. ประเพณีเสนเรือนผู้ท้าว ซึ่งเป็นตระกูลที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าในอดีต ใช้หมูหรือควายในการประกอบพิธี ทั้ง ๒ กลุ่มประเพณีนี้ต้องมีวัสดุในการประกอบพิธี ได้แก่ เรือนแถน ต้องล้อม ด้วยผ้าไหมสีแดงเท่านั้น การบอกกล่าวผีแถน ต้องใช้ผ้าไหมดิบด้วยบริเวณวางเครื่องเซ่นไหว้ต้องมีผ้าไหมดิบ คนฆ่าควายต้องนุ่ง เสื้อผ้าไหมสีแดงพร้อมคาดศีรษะ และบริเวณหัวควายต้องนำเส้นไหมสีมาพันที่เข่าหมอผู้ประกอบพิธีต้อง นุ่งผ้าไหมสีแดง

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การแต่งกายชาวภูย

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : แต่งกายมีเอกลักษณ์ด้วยการสวมทอผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ ผู้หญิงนุ่งซิ่นคั่น ทอ จากไหมควบสีเขียวอมน้ำตาล มีตีนซิ่นขนาด ๒-๓ นิ้ว สวมเครื่องประดับทำด้วยเงิน

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การแต่งกายชาวเขมร

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : สวมเสื้อที่ทอผ้าไหมลายลูกแก้วย้อมมะเกลือ (ผ้าเหยียบ) หญิงสวมผ้าซิ่นคั่นทอจาก ไหมควบสีเขียวอมน้ำตาลคล้ายชาวภูย ชายนุ่งโสร่งไหมควบสลักสีแดงและเขียว

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การแต่งกายชาวเยอ

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : การแต่งกายของชาวเยอ มีลักษณะใกล้เคียงกับชาวภูยโดยหญิงจะสวมผ้าแถวรัดอก และนุ่งโจงกระเบน หากเป็นชุดพิธีการจะสวมเสื้อมะเกลือสีดำ นุ่งกางเกงขาก๊วยหรือผ้าโสร่ง

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การแต่งกายชาวลาว

ผู้จัด : ศรีสะเกษ

รายละเอียดโดยสังเขป : ชายสวมเสื้อม่อฮ่อมกับนุ่งโสร่งไหมหรือกางเกงขาก๊วย หญิงสวมเสื้อคอกลมแขน กระบอก ผ้าสไบขิดเฉียง สวมผ้าซิ่นทิวหรือผ้าซิ่นคั่น

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ประเพณีการแต่งกายของชาวเขมร (ถิ่นไทย)

ผู้จัด : สุรินทร์

รายละเอียดโดยสังเขป : มีลักษณะคล้ายคลึงกับคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบทุกประเทศ นั้น คือ ผู้ชาย นุ่งโสร่งผู้หญิงนุ่งซิ่น แต่ความแตกต่างอยู่ที่วัสดุที่ใช้ในการทำโสร่งหรือซิ่น ชาวสุรินทร์ นิยมใช้ไหม ในการทำสิ่ง เหล่านี้ สตรีชาวสุรินทร์ ยามอยู่บ้านตามปกติจะนิยม ใส่ผ้าซิ่นไหมที่ทอสลักสีกัน ถ้าเป็นผ้าซิ่นสีเขียวขี้ม้าสลับ ขาว เรียกว่า ผ้าสระมอ ส่วนผ้าสีส้มสลับขาว เรียกว่า ผ้าสาकु แต่ถ้าหาก ไปงานสำคัญหรืองานพิธีต่างๆที่ต้อง ออกจากบ้าน มักนิยมใส่ผ้าซิ่นที่มีลักษณะ สวยงามเป็นพิเศษ เช่น ผ้าโฮล หรือผ้ามัดหมี่ ส่วนเสื้อจะเป็นเสื้อผ้า ไหมที่ทอยกดอก และมีสไบเฉียงเป็นลายยกดอกด้วย อัตลักษณ์การแต่งกาย ของชาวเขมร (ถิ่นไทย) มีดังนี้

๑. ผ้านุ่ง

- ๑.๑) **ผ้านุ่งลายสมอ** มีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมเล็กๆ ประกอบด้วยสีดำ เหลืองทองและสีเขียวขี้ม้า ส่วนมากคนสูงอายุจะนิยมนุ่ง และใช้ในชีวิตประจำวันเพราะสีขี้มามีความคงทนต่อการซักล้างได้ดี ผ้านุ่งลายนี้จะมีการทอโดยไม่มัดหมี่ เน้นสีจากเข
  - ๑.๒) **ผ้านุ่งลายสาคร** เป็นผ้าที่มีลวดลายเป็นตารางสี่เหลี่ยม ภายในกรอบตารางจะมีสี่เหลี่ยมเล็กๆ เรียงกัน มีหลายสี เช่น สีเขียว สีแดง สีน้ำเงิน สีเหลืองทอง สีขาว การทอจะใช้ไหมสีและจำนวนเส้นเท่ากัน ออกแบบให้มีเส้นยืนและเส้นพุ่งขนานกันเป็นคู่ แต่ถ้าไม่เรียงเป็นคู่ก็จะกลายเป็นผ้าลายสาครห่วย
  - ๑.๓) **ผ้านุ่งลายอันลุษิม** มีลักษณะเป็นลายตามขวาง สีที่นิยมจะขึ้นอยู่กับความชอบของผู้ทอ เช่น สีเหลืองทอง สีเขียว สีแดง และสีขาว บางผืนอาจใช้สีม่วง แทนสีขาว ในการทอผืนหนึ่งๆ ใช้เพียง ๔ สีเท่านั้น ทอ สลับกันไป ผ้านุ่งลายนี้ไหมเส้นพุ่งจะใช้ควบกับสองสี
  - ๑.๔) **ผ้านุ่งลายอัมปรม** เป็นผ้าที่มีลวดลาย เป็นตารางสี่เหลี่ยม มีการมัดข้อมไหมให้เป็นจุดประสีขาวเด่นขึ้น จากพื้นแดง ในตารางสี่เหลี่ยมเล็กๆ โดยมัดข้อมทั้ง ๒ ทาง คือ ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน
  - ๑.๕) **ผ้านุ่งลายโฮล** เป็นผ้านุ่งที่มีลักษณะเป็นลายริ้วสลับกับลายมัดหมี่
  - ๑.๖) **ผ้านุ่งลายสาครห่วย** เป็นผ้านุ่งที่มีลักษณะเป็นตารางเล็กๆ การทอจะทอเป็นเส้นยืนและเส้นพุ่ง ไม่มัดหมี่ ไม่ขีดเส้นเป็นคู่เหมือนลายสาคร
  - ๑.๗) **ผ้านุ่งระเบิก** เป็นผ้านุ่งพื้นเมืองประเภทยกดอกที่มีการทอไหมเส้นพุ่งและเส้นยืนสีเดียวกัน
  - ๑.๘) **ผ้าสะร้อยหรือสโห่งหญิง** เป็นผ้านุ่งที่มีลักษณะเป็นสีพื้นที่มีเส้นไหมควบหรือเรียกว่า กะเนียว เป็นขอบขาว และมีการทอเป็นตารางเล็กๆ ในพื้นที่ทั้งหมด
  - ๑.๙) **โสร่งผู้ชาย** มีลักษณะเป็นตารางใหญ่สีแดงสลับสีเขียว มีริ้วตัดที่ตรงกลางตลอดผืนการทอโสร่ง จะนำไหมสองสีมาควบกันแล้วนำไปทอ
  - ๑.๑๐) **ผ้ากะเนียว** มีลักษณะเป็นสีพื้นไม่มีลวดลาย การทอจะใช้ไหมสองสีมาควบกัน แล้วนำไปทอเป็นผืน การนำไหมสองสีมาควบกันเรียกว่า “กะเนียว” หรือ “ผ้าหางกระรอก” ลักษณะของผ้ากะเนียวนี้ ผิวสัมผัสจะมีความมันระยิบระยับเมื่อนำไปส่องกับแดดจะแยกสีได้ชัด
  - ๑.๑๑) **ผ้าโฮลประะฮ์ หรือผ้าโฮล** สำหรับผู้ชายนุ่งในพิธีสำคัญ เช่น งานบวช เป็นต้น ลักษณะของผ้าโฮลประะฮ์ จะทอเป็นลายมัดหมี่เหมือนหมี่โฮลของผู้หญิงเพียงแต่ไม่มีลายริ้วสลับการทอ ๑ ผืน จะต้องยาว ประมาณ ๔ หลาหรือ ๓.๕๐ เมตร เพื่อใช้นุ่งเป็นผ้าโจงกระเบนได้
- ## ๒. สไบผู้หญิง แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ
- ๒.๑) **สไบผู้หญิง หรือเรียกว่า ชะนูดล็ค** มีลักษณะเป็นผ้าพื้น นิยมสีขาว ใช้ห่มเป็นสไบทั้งชายหน้าหลัง การทอชะนูดล็ค จะนิยมทอยกดอก หรือยกเขา หรือตะกอก จะเป็น ๓ ตะกอก ๔ ตะกอก หรือ ๖ ตะกอกก็ได้ ลักษณะคล้ายผ้าเหยียบของกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาย และคล้ายผ้าแก่นของกลุ่มวัฒนธรรมส่วย
  - ๒.๒) **ผ้าขาวม้า** มีลักษณะเป็นลายทางยาวและมีเชิงเรียกว่า เถีอะเจีย ต่อมามีการทอเป็นยกขีดลวดลายรูปช้าง ใช้สำหรับผู้คาดเอวและพาดไหล่
- ## ๓. เชิงผ้านุ่ง
- เชิงผ้านุ่ง ของชาวไทยเขมรจะเป็นผ้ามัดหมี่ซึ่งทอบนพิมพ์เล็กๆ เรียกว่า ปะโบร์ การทอปะโบร์ สมัยก่อนจะมัดหมี่เป็นลายคล้ายลิ้มหรือตีนควาย ไว้ต่อกับเชิงผ้านุ่งต่อมาในระยะหลัง ในการทอผ้าถุง มัดหมี่ของชาวไทยเขมรจะทอเป็นผืนและมีลายเชิงผ้านุ่งพร้อมกันไปเลย โดยไม่ต้องเอาเชิงผ้านุ่งมาต่ออีก ให้เสียเวลา รวมเรียกผ้าทั้งผืนว่า “โฮลปะโบร์”

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวจังหวัดสกลและจังหวัดนครพนม

ผู้จัด : สกลนคร

รายละเอียดโดยสังเขป :

- ด้วยจังหวัดสกลนครและจังหวัดนครพนม เป็นจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกัน วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆจะคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด การแต่งกายและความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตประจำวันจะไม่แตกต่างกันมาก
- ผู้คนส่วนใหญ่การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นจะนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายย้อมคราม แต่ถ้าเป็นงานเทศกาลสำคัญๆ งานบุญต่างๆ งานแต่งงาน งานบวช จะนิยมสวมใส่ผ้าไหม หรือไปพบปะผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือก็จะนิยมซื้อผ้าไหมไปเป็นของขวัญ ถ้าเป็นช่วงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หรือวันพ่อ วันแม่ จะนิยมซื้อผ้าไหมเป็นของขวัญไปฝากบุพการี เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อ-แม่ ที่เลี้ยงเรามา
- ถ้าเป็นงานแต่งงาน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาฝ่ายเจ้าสาวจะซื้อผ้าไหม เพื่อนำไปเป็นของขวัญให้ บิดา-มารดา และญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายเจ้าบ่าว

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : วัฒนธรรมการแต่งกายชุดไทยคอนสาร

ผู้จัด : ชัยภูมิ

รายละเอียดโดยสังเขป : อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ อยู่ห่างทิศเหนือของจังหวัดชัยภูมิ และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร ชาวอำเภอคอนสารส่วนใหญ่เป็นชาวไทยใหญ่อพยพมาจากทางเทือกเขา พินธุโลก มีภาษาพูด การแต่งกาย และประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยเฉพาะการแต่งกาย สุภาพสตรีจะนุ่งผ้า ถูทางกระรอกสีแดง หรือ สีม่วง (ขึ้นควบ/ทอจากเส้นไหม) เสื้อี๊ดแขนยาวหรือสั้นสีขาวตกแต่งผ้าลายดอกแก้ว สมัยก่อนจะใช้ฝ้ายและเส้นไหมในการทอ แต่ในปัจจุบันอำเภอคอนสาร โดยเฉพาะตำบลดงบัง เป็นแหล่งผลิตเส้นไหมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเกือบทุกครัวเรือน ทำให้ไหม เป็นวัตถุดิบที่สำคัญ จึงนำมาทอเป็นผืนผ้า แทนฝ้าย ก่อเกิดคุณค่าทางภูมิปัญญาและวิถีประเพณีไทยคอนสารจะแต่งกายด้วยชุดไทยคอนสารในงานบุญประเพณีที่สำคัญโดยเฉพาะ ประเพณีที่เกี่ยวกับทางพุทธศาสนา ซึ่งหนึ่งในประเพณีที่สำคัญของชาวไทยคอนสาร คือ ประเพณีบุญเดือนสี่ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี ประชาชนทุกคนจะแต่งกายด้วยชุดไทยคอนสาร เข้าร่วมขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่ และสวยงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่สืบไป

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : การแต่งกายชาวไทยวนเส้าให้ จังหวัดสระบุรี

ผู้จัด : สระบุรี

รายละเอียดโดยสังเขป : เครื่องแต่งกายผู้ชายไทยวน จากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เช่น ภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนัง ทำให้ทราบได้ว่าผู้ชายชาวไทยวน แต่ดั้งเดิมจะนิยมสักหมึกเป็นลวดลายประดับผืนหนังตามความเชื่อในคาถาอาคม ชาวบ้านปกติจะนุ่งผ้าต้อยหรือผ้าเค็ดหม่อม ไม่นิยมสวมเสื้อแต่จะผ้าผืนยาวคลุมร่างกาย ส่วนผู้ชายที่เป็นเจ้านาย ก็นุ่งผ้าต้อยเช่นเดียวกันแต่ผ้าที่ใช้มักเป็นผ้าไหมเนื้อดีจากต่างประเทศ สวมเสื้อคอจีนแขนกระบอก ติดกระดุม เวลาออกงานพิธีก็จะสวมเสื้อตัวใหญ่ทอด้วยไหมคล้ายๆเสื้อครุยทับอีกชั้นหนึ่ง เชื่อว่าคงเป็นเสื้อแบบแขกที่แพร่หลายผ่านมาจากราชสำนักสยาม ผ้าพันเอว นิยมผูกพันสองผืนรัดทับบนผ้าต้อยและเสื้ออีกทีหนึ่ง

เครื่องแต่งกายผู้หญิงไทยวน ผู้หญิงไทยวนแต่งตัวเช่นเดียวกับกลุ่มไทอื่นๆ คือนุ่งผ้าซิ่นโดยผ้าซิ่นในชีวิตประจำวันของไทยวนส่วนใหญ่เป็นซิ่นที่ประกอบจากผ้าหน้าแคบลายริ้วขวางลำตัวต่อตีนด้วยผ้าสีแดงหรือดำ และต่อหัวซิ่นด้วยผ้าสองสีคือ สีขาวและสีแดง/ดำ หรืออาจเป็นผ้าสีเดียวกันได้เย็บเข้าด้วยกันเป็นถุง เรียกซิ่นชนิดนี้ว่า ซิ่นดำหรือซิ่นต่อตีนต่อเอว นอกจากนี้ที่บริเวณเมืองน่าน มีซิ่นชนิดหนึ่งที่เรียกว่าซิ่นเชียงแสนใช้ใส่ในเวลาปกติด้วย

ในอดีตหญิงไทยวนไม่นิยมสวมเสื้อเช่นเดียวกับผู้ชายมีผ้าคล้องคอที่จะใช้พันหน้าอกก็ได้ พาดบ่าก็ได้ หรือโพกศีรษะก็ได้ เก้าอี้ไม้ที่ทำยทอย ปักปักน ใส่ลานหุ สร้อย กำไล แหวน เข็มขัด และเครื่องประดับต่างๆ การเปลี่ยยกถือว่าเป็นเรื่องปกติ ยกเว้นเวลาเข้าวัดซึ่งจะใช้ผ้าหม่มแบบเฉียงที่เรียกว่า “ ผ้าสะห้วยแลง” มักทำซิ่นจากผ้าเนื้อดีมีราคา สำหรับในโอกาสพิเศษผู้หญิงชาวไทยวนในล้านนา นิยมนุ่งผ้าซิ่นตีนจก คือซิ่นต่อเชิง ให้ดูงดงามกว่าธรรมดา

วัฒนธรรมการทอผ้า

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ความเชื่อในเรื่องลวดลายและการใช้ผ้าของกลุ่มชนในจังหวัดมุกดาหาร

ผู้จัด : มุกดาหาร

รายละเอียดโดยสังเขป : กลุ่มชนในจังหวัดมุกดาหารมีอยู่ด้วยกันหลายเผ่าพันธุ์ ซึ่งประกอบไปด้วยชาวไทยอีสาน ชาวผู้ไทย(ภูไท) ชาวกะโซ่ ชาวข่า ชาวแสก ชาวย้อ ชาวกุลา และชาวกะเลิง กลุ่มชนต่างๆ เหล่านี้มีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมการใช้ผ้าไหมที่แตกต่างกันไป ตามโอกาส และช่วงระยะเวลาต่างๆ ลวดลายผ้าไหมที่จะนำมาทำเป็นผ้ามัดหมี่นั้นเกิดจากอิทธิพลความเชื่อทางศาสนา ได้แก่ ลายหอปราสาท ลายใบสิม ลายพยานาค ลายธรรมาสน์ ลายใบเสมา ลวดลายที่ได้จากสัตว์ ได้แก่ ลายนกยูง ลายผีเสื้อ ลายจอนฟอน ลายสิงโต ลายช้าง ลายม้า ลายแมงป่อง ลายเสือ ลายงูเหลือมลายเขี้ยวปลา ลายปีกไก่ ลวดลายที่ได้จากพืช ได้แก่ ลายหมากบก ลายดอกซ้อน ลายงา(เมล็ดงา) ลายดอกแก้ว ลายดอกพิกุล ลายดอกจัน ลายหนามแท่ง ลายดอกบานเย็น ลายต้นสน ลายดอกสร้อย ลายดอกผักแว่น ซึ่งแต่ละลวดลายนั้นคนสมัยก่อน มีการเคร่งครัดในเรื่องลายผ้ามากคือผ้าที่เอาไปถวายพระหรือใช้ในพิธีทางศาสนา จะต้องเลือกลายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ เช่น ลายช่อฟ้าใบระกา ลายโบสถ์ ลายหอปราสาท ลายธรรมาสน์ การทอผ้าไหมในจังหวัดมุกดาหารยังใช้วิธีการแบบดั้งเดิม กล่าวคือใช้อุปกรณ์ในการทอแบบโบราณ ซึ่งประกอบด้วยโครงกี่หรือโครงทูกพืมหรือพันทวี เขาทูกหรือตะกอล กระจวย คาน เขยียบบ่ากั้ ไม่นั่ง ไม่นั่งค้ำพื้นคานแขวน ผังหรือสะดึงสำหรับดึงผ้าเวลาทอ ช่างทอผ้าจะเริ่มทอผ้าโดยการใช่มือในการพุ่งกระจวยให้เส้นพุ่งขัดกับเส้นยืน การทอผ้าต้องใช้ความประณีต และพิถีพิถันมาก การใช้ผ้าไหมมีอยู่ ๒ ลักษณะคือ ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และใช้ในพิธีกรรมต่างๆ และการเลือกใช้ลวดลายบนเนื้อผ้า รวมทั้งชื่อที่เรียกจะแตกต่างกันไป

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ผ้าจวนตานี จังหวัดปัตตานี

ผู้จัด : นราธิวาส

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงของปัตตานี เป็นผ้ามัดหมี่โบราณประเภทผ้าปุม ลักษณะเป็นผ้ายาวหรือผ้าปล่อย คล้ายผ้าขาวม้า ลวดลายในศิลปะเป็นแบบชวา-มลายู คล้ายกับลายในเชิงผ้าปุมเขมรมีลวดลายสวยงาม สะดุดตา งามเด่น และมีราคาแพง นอกจากนี้ยังมีการทำ ผ้าบาติก ผ้าคลุมผมสตรีและหมวกกะปิเยาะที่ในจังหวัดด้วย ส่วนของราษฎรทอผ้าฝ้ายลายลูกแก้ว ลายราชวัตรลายเหลี่ยม ลายพิกุลลายพุดซ้อน และลายปีกนก ผ้าไหมมัดหมี่ลายจวนตานี สินค้าแห่งภูมิปัญญารางวัล “นกยูงพระราชทาน” ผ้าจวนตานีใช้สวมใส่ ณ ระดับราชวงศ์และระดับผู้ใหญ่ใ้ในงานพิธีสำคัญ ส่วนชาวบ้านใส่เป็นผ้าฝ้ายท้องถิ่นธรรมดา

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ผ้าทอเกาะยอหรือผ้าเกาะยอ จังหวัดสงขลา

ผู้จัด : นราธิวาส

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นผ้าพื้นเมืองของต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลา ที่มีความประณีตและสีสันสวยงาม โดยมีการทอยกดอกที่มีลวดลายอ่อนนุ่ม ถือเป็นสัญลักษณ์หัตถกรรมพื้นบ้านของภาคใต้ และยังเป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP ปี ๒๕๔๙ สืบสานตำนานจากชาวเกาะยอที่อพยพมาจากต.น้ำน้อย อ.หาดใหญ่ และต.ทุ่งหว้า อ.เมืองสงขลา มีเชื้อสายจีน ทำอาชีพประมง ทำสวนยาง สวนผลไม้ และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน คือ การทอผ้าพื้นเมืองสำหรับใช้ในครัวเรือน จึงเป็นที่มาของ “ผ้าทอเกาะยอ” ผ้าทอเกาะยอ ใช้สวมใส่ในงานพิธีมงคลต่างๆ เช่น งานมงคลสมรส งานอุปสมบท เป็นต้น

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ผ้าทอนาหมื่นสี จังหวัดตรัง

ผู้จัด : นราธิวาส

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นผ้าทอมือเทคนิคการเก็บตะกอก (การสร้างเส้นยืน) สร้างลวดลายด้วยการทอยกเขา เพื่อเสริมเส้นพุ่งพิเศษ ซึ่งเป็นการทอลวดลายแบบเดียวกับการทอเทคนิค “ขิด” ในภาคอีสาน แต่ภาคใต้ จะเรียกผ้าที่มีการยกตะกอกทั้งหมดในท้องถิ่นว่า “ผ้ายก” จังหวัดตรังทอผ้านาหมื่นสีแบบดั้งเดิมมี ๓ ประเภท คือ ๑. ผ้าขาวม้าลายราชวัตร เป็นผ้าขาวม้ามีลายริ้วเป็นชายหัวท้าย ๒ ข้าง

๒. ผ้าพาดบ่า มักทอยกตลอดทั้งผืนเป็นลาย แก้วชิงดวง ลายกลีบบัว ลายตาแมว และลายนกสำหรับพาดบ่าในงานพิธีต่างๆ

๓. ผ้าพานซ่าง เป็นผ้าผืนยาวที่ผู้ทอเตรียมไว้ใช้ประกอบในพิธีศพของตัวเอง โดยนำผืนผ้าพาดบนโลงศพ โยงลงบนพานสายสิญจน์ ลวดลายที่ทอบนผืนผ้าส่วนใหญ่ ทอเป็นอักษรไทยเป็นช่วงๆ บรรยายถึงคุณงามความดีของผู้ทอที่มีต่อพระพุทธศาสนา หลังพิธีศพลูกหลานจะตัดแบ่งผ้าออกเป็นชิ้นๆ เพื่อเก็บไว้

ชื่อ/หัวเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : ผ้ายาวอ กลุ่มดาหลาบาติก จังหวัดนราธิวาส

ผู้จัด : นราธิวาส

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นผ้าที่ทำโดยกรรมวิธีแบบโบราณ ด้วยการใช้แท่งพิมพ์ทองเหลืองลงบนผืนผ้า ใช้เทียนในการเขียนลายและแต่งแต้มสีสันทัน โดยลวดลายอ้างอิงจากธรรมชาติ เช่น ลวดลายใบไม้ ลายดวงดาวและลายที่สร้างขึ้นใหม่จากศิลปวัฒนธรรม ผาผนังโบสถ์ ลายช่องลมของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ที่มีเสน่ห์และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ใช้สวมใส่เป็นผ้านุ่งในสมัยโบราณ และปัจจุบันนำมาตัดชุดให้มีความทันสมัยทำในผ้าฝ้ายและผ้าไหม

แหล่งรวบรวมวัฒนธรรมพื้นบ้านกรมหม่อนไหม

ชื่อ/หัวข้อเรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม : หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวน จังหวัดสระบุรี

ผู้จัด : สระบุรี

รายละเอียดโดยสังเขป : เป็นพิพิธภัณฑ์และศูนย์ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยวนที่อยู่ในภาคกลาง ที่รวบรวมเรือไม้ทรงไทยโบราณอายุประมาณ ๘๐ - ๑๐๐ ปี และเรือลุ่มน้ำป่าสัก โดยอาจารย์ทรงชัย วรรณกุล ซึ่งเป็นเจ้าของเรือและพื้นที่ตั้งปณิธานในการอนุรักษ์ไว้เพื่อสืบสานวัฒนธรรมไทยวน และต้องการให้เป็นศูนย์ศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทยล้านนาแก่คนในบริเวณภาคกลาง ซึ่งเพิ่งจะประสบเหตุอุทกภัยเมื่อเดือนตุลาคมที่ผ่านมา และส่วนหนึ่งก็ได้มีการฟื้นฟูไปแล้ว เป็นเวลานานกว่า ๕๐ ปีที่อาจารย์ทรงชัยได้สะสมทั้งวัตถุ เรืออน ความรู้และภูมิปัญญาทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมไทยวนไว้ และได้ถ่ายทอดสู่ลูกหลานชุมชนไทยวนในเสาไห้และชาวจังหวัดสระบุรี และได้รับการเผยแพร่ไปสู่สถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ตลอดจนนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยอาจารย์ได้ใช้กำลังกายและความคิดในการ